

Міністерство освіти і науки України

Навчальна програма

Інтегрований курс «Українська мова й література». 10–11 класи»
для закладів загальної середньої освіти

(авт. Горошкіна Олена, Котусенко Олена,
Кричун Людмила, Михайловська Неля)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.08.2025 № 1192)

2025

Пояснювальна записка

Навчальна програма «Інтегрований курс «Українська мова й література». 10–11 класи» (далі - Програма) розроблена для навчання осіб, які проживають / перебувають на тимчасово окупованій території (далі – ТОТ) і здобувають / мають намір здобувати освіту в закладах загальної середньої освіти України; проживали / перебували на ТОТ і не мали доступу до української системи освіти; для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України.

Програма відображає засадничі ідеї Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392), концепції «Нова українська школа» з урахуванням Типової освітньої програми для навчання на рівнях повної загальної середньої освіти осіб, які проживають або проживали на тимчасово окупованій території України (наказ Міністерства освіти і науки України від 21.07.2025 № 1047), Типової освітньої програми для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.08.2025 № 1119).

Програма сформована на основі чинних навчальних програм «Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 10–11 класи. Рівень стандарту», «Українська література для загальноосвітніх навчальних закладів. 10–11 класи. Рівень стандарту» та модифікованих програм з української мови для 10–11 класів та української літератури для 10–11 класів.

У Програмі визначено такі завдання: формування ціннісного ставлення до української мови як державної мови України, духовного світу учнів / учениць, цілісних світоглядних уявлень, системи загальнолюдських, національних, особистісних ціннісних орієнтирів; навчання засобами мови пізнавати світ, облаштовувати гармонійне співіснування в ньому, зберігати й передавати культурні набутки, виражати емоції й почуття, розв'язувати життєві проблеми; формування мовленнєвої культури, раціональної мовленнєвої поведінки; розвиток логічного і критичного мислення, творчої уяви; формування мовного чуття і мовної стійкості на основі літературного компонента.

Визначною особливістю Програми є інтегрування відомостей з української мови й літератури: опрацювання художніх творів української літератури сприятиме ефективному засвоєнню мовних і мовленнєвих понять.

У структурі Програми виділено такі складники: пояснювальна записка й основна частина. З огляду на те, що Програма охоплює інтегрований курс вивчення української мови й літератури, то основну частину програми

структуровано за двома компонентами - мовний і літературний, та відповідними до них елементами: 1) очікувані результати навчальної діяльності; 2) кількість годин на вивчення окремих тем розділів; 3) зміст навчального матеріалу - мовний і літературний компоненти, зокрема в мовному компоненті - мовленнєвої та мовної змістових ліній; 4) види роботи (рекомендовані) 5) соціокультурна змістова й наскрізні лінії.

Очікувані результати навчальної діяльності учнів / учениць виражають знанняву, діяльнісну, ціннісну, емоційну та поведінкову складові ключових і предметної компетентностей, що мають бути сформовані в процесі навчання.

Згідно з принципом академічної свободи педагогічний працівник може на власний розсуд розподілити кількість годин відповідно до рівня володіння українською мовою здобувачів освіти (задля цього передбачена окрема колонка).

Характерною особливістю Програми є поєднання мовного та літературного компонентів із наскрізною соціокультурною лінією, що визначає вектор формування загальної культури учнів / учениць через ознайомлення їх із художньої літературою, культурною спадщиною свого народу й світу, виховання патріотизму й моральності. Реалізації цих завдань сприятиме текстоцентричний підхід до навчання мови, зокрема художньої літератури, що передбачає добір і системну роботу на текстах різних типів, стилів і жанрів мовлення формувати мовний матеріал.

Запропонований перелік рекомендованих видів робіт (у мовному та в літературному компонентах) надають змогу учням / ученицям реалізувати здобуті знання на практиці. Види роботи забезпечують повноцінний мовленнєвий розвиток, оскільки комплексно охоплюють формування всіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння і письма). Системний підхід до розвитку мовлення учнів / учениць не передбачає виділення окремих годин на аудіювання, читання мовчки та вголос, перекази, твори тощо, оскільки ці види роботи передбачено на кожному уроці. Учитель може на власний розсуд змінювати запропоновані теми і види роботи, але водночас прагнути протягом року рівною мірою приділяти увагу розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності.

Наскрізні змістові лінії «Екологічна безпека і сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» є засобом інтегрування навчального змісту, корелюються з окремими ключовими компетентностями і сприяють формуванню ціннісних і світоглядних орієнтацій здобувача освіти, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях.

Інтегрування відомостей з української мови й літератури сприятиме цілісному засвоєнню інформації, формуванню здатності працювати в колективі й індивідуально, умінню приймати рішення й бути відповідальним за нього; розвиткові вмінь ставити цілі й системно працювати над реалізацією їх; формуванню самонавчання і самовдосконалення.

Основна частина
10-й клас
(3 год. на тиждень)

Очікувані результати	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Види роботи (рекомендовані)
Мова й слово			
ЛЕКСИЧНА НОРМА			
Мовний компонент			
Знання складова <i>Учень / учениця:</i> <i>розуміє</i> суть понять «мовленнєва ситуація», «мовець», «аудиторія», «текст», «комунікативний намір», «мовленнєвий вчинок»; <i>відрізняє</i> мовленнєву дію й мовленнєвий вчинок; <i>розуміє</i> суть понять «лексична норма», «лексичне значення слів», «лексична сполучуваність слів», «слово і контекст», «лексична помилка»; <i>розуміє</i> суть понять «порушення лексичної норми», «фразеологізми», «стилістичне забарвлення фразеологізмів»; <i>пояснює</i> загальні принципи класифікації словникового складу української мови; <i>пояснює</i> найпоширеніші випадки порушення лексичної норми; <i>визначає</i> роль і стилістичні можливості вивчених лексичних одиниць, <i>комунікативно доцільно використовує</i> їх у власному мовленні; <i>визначає</i> роль і доречність використання фразеологічних засобів мови, стилістичну функцію їх;		Лексична норма Мовленнєва змістова лінія Мовленнєва ситуація. Складники мовленнєвої ситуації (мовець (адресат), слухач (аудиторія), предмет мовлення, умови успішного спілкування. Комунікативний намір. Ефективність мовлення. Стратегія і тактики мовленнєвої поведінки. Мовленнєвий вчинок. Мовленнєва подія. Нормативне й ненормативне мовлення. Типи мовної норми. Мовна змістова лінія Лексичне значення слова. Слово і контекст; залежність значень слова від контексту. Лексична помилка. Найпоширеніші випадки порушення лексичної норми. Калькування, плеоназм, порушення	Види роботи (рекомендовані): <i>аналіз</i> мовленнєвих ситуацій; <i>моделювання</i> мовленнєвих ситуацій; <i>обґрунтування</i> доцільності / недоцільності стратегії і тактик мовленнєвої поведінки; <i>редагування</i> словосполучень, речень, текстів; <i>укладання словника</i> рідковживаних слів; <i>укладання</i> тематичного словника українських фразеологізмів; <i>укладання</i> словника фразеологізмів у творах українських письменників;

<i>розуміє</i> відмінності між лексичними, фразеологічними синонімами; <i>доречно використовує</i> їх у тексті; <i>усвідомлює</i> відмінність між фразеологічними синонімами й антонімами; <i>використовує</i> лексичну синонімію як засіб виправлення невинуватених повторів, як засіб зв'язку речень у тексті; правильно й доречно <i>використовує</i> фразеологізми відповідно до стилістичного забарвлення їх. Діяльнісна складова <i>Учень / учениця:</i> <i>організовує свою діяльність</i> (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>уміє</i> моделювати аудиторію, налагоджує контакт зі слухачем (слухачами); <i>організовує й планує</i> навчальне співробітництво з учителем та однокласниками; <i>працює</i> в групі й <i>набуває досвіду</i> такої роботи; <i>дотримується</i> лексичної норми в усних і писемних висловленнях; <i>уживає</i> слова відповідно до їхніх лексичних значень, <i>правильно використовує</i> у мовленні багатозначні слова, синоніми, антоніми, омоніми, слова в переносному значенні з урахуванням стилю мовлення; <i>додержується</i> лексичної сполучуваності слів; <i>виявляє й усуває</i> порушення лексичних норм, норм слововживання; <i>оцінює</i> власне й чуже мовлення з погляду точного, доречного й виразного слововживання;		лексичної сполучуваності слів тощо. Тавтологія як лексична помилка і стилістичний прийом. Слова власне українські й запозичені. Виправдані й небажані запозичення. Лексичні й фразеологічні синоніми, антоніми. Синонімічне багатство української мови. Пароніми. Зміни в лексичній системі української мови. Утвердження лексичної норми в словниках української мови. Основні групи фразеологізмів, багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів.	<i>виступ</i> під час дискусії «Слова, що змінюють наше життя?»; «Інтернет: міст між людьми чи стіна самотності?»; <i>написання</i> есе «Слова, що надихають», «Сила слова»; <i>складання</i> тексту рекомендаційного характеру «Як уникати помилок у мовленні»; <i>написання</i> повідомлення на тему «Лексичну норму відображають і утверджують насамперед словники»; <i>добір і складання</i> лінгвістичних мініатюр про правильність мовлення; <i>переказування</i> художнього тексту; <i>підготовка проєктів</i> «Музей слова» (систематизація інформації про певне слово з різних лексикографічних джерел), «Фразеологічне багатство творів»; «Синоніми у творах художньої літератури»; <i>дискусія</i> на тему «Чи потрібні мові запозичення?»; <i>виступ</i> під час дискусії «Грубість – духовна слабкість чи демонстрування сили?»;
---	--	---	---

<i>висловлює</i> критичне ставлення стосовно вживання українських слів у невластивому їм значенні, невмотивованого використання запозичень; <i>аналізує</i> різні ситуації мовлення, виділяє учасників спілкування, визначає їхні наміри; <i>практично засвоює</i> морально-етичні й психологічні принципи спілкування і співпраці; <i>висловлює</i> міркування й пропозиції щодо гармонізації спілкування. Ціннісна складова <i>Учень / учениця:</i> <i>виявляє</i> в текстах та обґрунтовує особистісні й загальнолюдські цінності; <i>висловлює</i> власне розуміння цінностей. <i>демонструє</i> повагу до себе й інших, добираючи і вживаючи потрібні слова. Емоційна складова <i>Учень / учениця:</i> <i>висловлює</i> адекватні почуття і враження від почутого й прочитаного; <i>уміє керувати</i> почуттями відповідно до обставин. Поведінкова складова <i>Учень / учениця:</i> <i>відповідально ставиться</i> до кожного вжитого слова; <i>демонструє</i> на уроках активність, ініціативність, відповідальність, комунікабельність, уміння налагоджувати стосунки під час групової діяльності.			<i>спостереження за мовними явищами в текстах / медіатекстах;</i> <i>збагачення</i> тексту синонімами; <i>складання</i> тексту рекомендаційного характеру «Як уникати конфліктів з друзями / у родині»; <i>написання</i> повідомлення на тему «Жорстокі слова».
--	--	--	---

Літературний компонент

Предметні компетентності

Учень / учениця:

характеризує в загальних рисах суспільно-культурні умови розвитку літератури 1870-1890 рр.;
розповідає про письменника, *називає* його основні твори; *коментує* оцінку І. Франком творчого доробку І. Нечуя-Левицького; *визначає* жанр твору; *коментує* проблематику повісті; *характеризує* образи-персонажі, засоби їх зображення; *порівнює* образи дійових осіб; *пояснює* авторську позицію; *виокремлює* засоби комічного у творі, *пояснює* їхню роль.

Ключові компетентності

Учень / учениця:

установлює причиново-наслідкові зв'язки між подіями твору;
висловлює власну думку про українську ментальність, національний характер, народну мораль і етику; *застосовує* набуті знання для порівняння творів української та зарубіжної літератур; зіставлення специфіки розкриття теми в різних видах мистецтва; *визначає* роль і місце української літератури у світовому контексті.

Емоційно-ціннісна складова

Усвідомлення основних рис української ментальності, її значення для самопізнання й успішної реалізації в сучасному суспільстві.

ВСТУП. РЕАЛІСТИЧНА УКРАЇНСЬКА ПРОЗА

Іван Нечуй-Левицький

«Кайдашева сім'я»

Життя і творчість письменника як новий імпульс української літератури («Колосальне всеобіймаюче око України» (І. Франко)). **«Кайдашева сім'я»** – соціально-побутова повість-хроніка. Реалізм твору, сучасна (вічна) актуальність проблеми батьків і дітей. Колоритні людські характери в повісті. Українська ментальність, гуманістичні традиції народного побуту й моралі. Ствердження цінностей національної етики засобами комічного.

ТЛ: соціально-побутова повість, реалізм. Засоби змалювання комічного.

МЗ: розвиток української культури наприкінці XIX.

МК: «Вид на гору Спаса у Стеблеві»

Ф. Різниченка. «Українська ніч»

А. Куїнджі – улюблена картина,

«Appassionata» Л. ван Бетховена –

улюблена мелодія письменника.

«Кайдашева сім'я» в постановці

Національного академічного

драматичного театру ім. Івана Франка

(Київ). Екранізація твору, ілюстрації до

нього А. Базилевича. Малярські роботи

Г. Курбе, В. Орловського, А. Куїнджі,

С. Васильківського та ін.

*Види роботи
(рекомендовані):*

складання

плану-характеристики суспільно-історичних та культурних умов розвитку літератури 1870-1890 рр.;

створення резюме письменника;

написання характеристики окремого персонажа;

написання есе «Із чого не варто сміятися (за текстом повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я?»);

складання інтерв'ю з уявним автором / літературним персонажем;

створення звіту щодо дослідження синонімічного багатства повісті, встановлення особливостей уживання антонімів та багатозначних слів у тексті твору;

стилістичний експеримент (на основі авторського уривка), *письмовий коментар* щодо ролі художніх засобів у тексті твору;

усне висловлення на тему «Народ скаже як зав'яже».

Соціокультурна змістова лінія

Моє слово – моя відповідальність. Слово – носій добра, істини й краси. Мова злагоди й гармонії. Культура мовлення – культура мислення. Привабливість і цінність життя.

Наскрізні лінії

1. Здоров'я і безпека.

Мова творить і мова руйнує. Хороші й погані звички. Звички, що руйнують наше життя. Подолання залежності від згубних звичок.

2. Громадянська відповідальність.

Відповідальність за мовні вчинки. Турбота про інших. Приклади відповідального ставлення до життя й навчання. Колективна й особиста відповідальність.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Людина й екологія слова. Мова злагоди й гармонії. Українська мова – живий організм – сад. Екологічні проблеми твого краю. Цікаві й корисні справи. Жити в злагоді з природою й людьми. Екологія мовлення.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Формула успіху людини. Добродійність як найбільша цінність і шанована риса лідера. Планування фінансового добробуту. Переваги, загрози, недоліки улюбленої справи. Фінансовий контроль. Відповідальність за фінансові проблеми в родині.

Орфоепічна норма

Мовний компонент

Знання складова

Учень / учениця:

розуміє суть понять «норма», «орфоепія», «орфоепічна помилка», «орфоепічна норма», «милозвучність», «наголос», «логічний наголос»;

усвідомлює важливість дотримання орфоепічної норми для сучасного компетентного мовця;

Діяльнісна складова

Учень / учениця:

організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує);

виявляє й аналізує факти порушення орфоепічної норми;

працює з орфоепічним словником і словником наголосів;

співвідносить в уяві звук і букву;

аналізує своє й чуже усне мовлення;

добирає додаткову інформацію з теми;

висловлює припущення про важливість орфоепічної норми.

Ціннісна складова

Учень/учениця:

висловлює своє ставлення до чужих думок;

відчуває відповідальність за мовленнєвий вчинок, дотримання орфоепічної норми у власному мовленні.

Емоційна складова

Учень / учениця:

висловлює адекватні почуття і враження від сприйнятого на слух чужого мовлення, читання текстів різних жанрів і стилів.

Орфоепічна норма **Мовленнєва змістова лінія**

Мовлення як засіб спілкування, пізнання і впливу.

Ситуація і сфери спілкування. Форми мовлення.

Види мовленнєвої діяльності (читання, говоріння та письмо). Культура спілкування.

Докладне переказування, діалогічні та монологічні висловлення різних типів мовлення.

Формування, розвиток техніки читання вголос і мовчки, розуміння самостійно прочитаних текстів, які належать до різних типів і жанрів мовлення.

Побудова письмових текстів (монолог, діалог, полілог) різних типів мовлення.

Мовна змістова лінія

Орфоепічна помилка. Орфоепічний словник.

Поняття милозвучності. Чергування **у//в, і//й** як засіб милозвучності.

Основні правила вимови голосних звуків.

Основні правила вимови приголосних звуків.

Наголос. Основні правила наголошування слів.

Нормативний наголос.

Варіантне наголошування слів в українській мові.

«Види роботи (рекомендовані):

сприймання на слух чужого мовлення й аналіз його;

виразне читання текстів різної жанрово-стильової належності;

інформаційний виступ на тему «*Можливості*

українського наголосу»;

моделювання мовленнєвих ситуацій;

написання есе на тему «*Наголос – душа слова*»;

виразне читання

улюблених поезій напам'ять;

усне переказування текстів різних стилів із творчим завданням.

Поведінкова складова <i>Учень / учениця:</i> ініціює обговорення складних або суперечливих питань з теми; висловлює пропозиції щодо вдосконалення культури мовлення; демонструє бажання долати труднощі в опануванні теми; виявляє активність у розгляді питань теми.		Словорозрізнявальний наголос. Форморозрізнявальний наголос. Діалектний наголос. Складні випадки наголошування слів.	
Літературний компонент			
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> знає основні царини громадсько-політичної, наукової, мистецької, перекладацької діяльності І. Франка; розуміє її значення в історії української літератури; висловлює власне ставлення до І. Франка як багатогранної особистості. розповідає про збірку «Зів'яле листя»; виразно й осмислено читає поезію, аналізує її; визначає й коментує засоби художнього вираження; знає особливості інтимної лірики. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> висловлює судження про проблему вибору людини у вирішальній ситуації, потребу вчитися впродовж життя для формування себе як багатогранної особистості. Емоційно-ціннісна складова Формування на прикладі життя І. Франка ціннісного переконання про можливість досягнення силою духу світових вершин інтелекту.		ПОЕЗІЯ КІН. ХІХ - ПОЧ. ХХ СТ. Іван Франко «Чого являєшся мені...» Іван Франко – письменник, учений, громадський діяч, публіцист, перекладач. Багатогранність діяльності, її вплив на культурний і політичний розвиток України. Творчість І. Франка в музиці. Поетична збірка «Зів'яле листя», загальне уявлення про її композицію. Місце любовної теми у творчості І. Франка. Життєві імпульси появи творів (автобіографічність). «Чого являєшся мені...» Широка емоційна гама почуттів ліричного героя, ствердження ідеалу кохання. МЗ: Україна наприкінці ХІХ – на поч. ХХ ст. (історія). МК: музика М. Лисенка, С. Людкевича,	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> складання біографії від імені І. Франка про його громадсько-політичну, наукову, мистецьку, перекладацьку діяльність; проведення мінідослідження на тему <i>«Які професії опанував І. Франко?»</i>; складання мінірецензії на збірку І. Франка «Зів'яле листя»; виразне читання поезій; складання й читання вголос картки-показчика образів-символів поезій І. Франка, О. Олесея; написання есе на тему <i>«Освіта впродовж життя – це мода чи потреба?»</i>;

Усвідомлення того, що кохання – найвеличніше з почуттів, яке надихає людину на шляхетні вчинки.		Б. Лятошинського, А. Кос-Анатольського та ін. до творів І. Франка. Ілюстрації до зб. «Зів'яле листя» А. Чебикіна. Пісні на слова І. Франка в сучасному виконанні.	створення усного повідомлення про те, як кохання може надихнути людину на шляхетні вчинки; створення відгуку про усне повідомлення однокласників, з коментарем особливостей вимови голосних і приголосних звуків, точності наголошування; створення судження на тему «Хочу і можу, або як не потрапити в боргову пастку, а навчитися заробляти кошти самотійно»; участь у дискусіях на тему «Чи кожна поезія стає піснею?» / «Коли народ втрачає свою ідентичність?» / «Чи можна розбудити національну свідомість?»; створення усного монологічного міркування про кроки для самореалізації й причини, чому деякі люди не можуть досягти омріяного; складання діалогів про сенс понять «відповідальність» і «безвідповідальність»; моделювання інтелект-мапи творчої біографії О. Олеся.
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> знає основне із творчої біографії О. Олеся; <i>розуміє</i> природу символів у його творчості, важливість мови для формування власної ідентичності; <i>аналізує</i> основні мотиви у творчості; <i>визначає</i> жанр твору, ключові ознаки символістської поетики.		Олександр Олесь (О. Кандиба) «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!...» Коротко про життя і творчість, світоглядні переконання митця. Неоромантичні, символістські тенденції у творчості. «Чари ночі» – перлина інтимної лірики української поезії. Мотив краси кохання й молодості, філософські роздуми про гармонію людини і природи. Музичність, звукова виразність поезій. Майстерність у відтворенні настрою, емоцій. Експресивне висловлювання патріотичних почуттів («О слово рідне! Орле скутий!...»).	
Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> дискутує з проблеми збереження мови; <i>презентує</i> власні ідеї щодо розв'язання питань, порушених у творах; <i>порівнює</i> особливості розкриття мотивів творів О. Олеся в літературі, музиці, образотворчому мистецтві.		МЗ: символізм у зарубіжній літературі (зарубіжна література). МК: Шевченківські мотиви в поезії О.Олеся, перегуки з творчістю І.Франка. Пісні на слова О.Олеся в сучасному виконанні (М.Бурлаки, О.Короля, гурту «Кому вниз»). Ілюстрації В.Чебаника до зб. «Чари ночі».	
Емоційно-ціннісна складова Розуміння ролі мови для формування національної ідентичності. Усвідомлення важливості цінувати кожен хвилину життя, насолоджуватися ним, роблячи добрі справи.			
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i>		Олександр Олесь (О. Кандиба) «По дорозі в казку»	

<i>усвідомлює</i> важливість гармонійного розвитку особистості для самореалізації; <i>розмірковує</i>, чому герої не здатні дійти до омріяного, що заважає подолати земні перешкоди на шляху до щастя; <i>висловлює</i> власну думку про природу людини, її внутрішні боріння й роздвоєність; <i>визначає</i> жанрові особливості твору, ключові ознаки символізму. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>усвідомлює</i> важливість гармонійного розвитку особистості для самореалізації; <i>презентує</i> власні ідеї щодо розв’язання питань, порушених у творі. Емоційно-ціннісне ставлення Розуміння, що свобода і незалежність особистості є обов’язковою умовою творчості митця. Усвідомлення того, що любов до рідного краю – джерело творчої наснаги. Усвідомлення мрії як прагнення людини жити краще, спонуки до активної діяльності. Осмислення благородства вчинків, які здійснюються заради щастя людей.		Драматичний етюд «По дорозі в казку». Дорога в казку – символ духовних поривань до кращого життя. Маса, гурт людей і їх провідник. Лідер – сильна особистість. Трагічна суперечність між мрією, духовністю й жорстокістю. ТЛ: драматичний етюд.	
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>знає</i> місце поеми «Мойсей» у творчому доробку І. Франка; <i>розуміє</i> специфіку сюжетних ліній, найнапруженіші моменти поеми; <i>характеризує</i> алегоричність образу Мойсея; <i>аналізує</i> засоби художнього увиразнення в тексті; <i>висловлює</i> власну позицію щодо ролі провідника нації в долі народу та <i>міркує</i> про майбутнє. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i>		Іван Франко «Мойсей» Поема «Мойсей» – один із вершинних творів І. Франка. Проблематика твору: історичний шлях нації, визначна особистість як її провідник, пробудження національної свідомості, історичної пам’яті. Пролог до поеми – заповіт українському народові. ТЛ: філософська поема. МК: скульптура «Мойсей»	

<i>висловлює судження про те, як виховувати в собі риси відповідальності, мужності; як спрогнозувати можливі наслідки діяльності; зіставляє специфіку розкриття мотиву шукань землі обітованої в Біблії та художній літературі; шукає інформацію про українських письменників, які переосмислювали образ Мойсея; бере участь у дискусії щодо проблеми безвідповідальності в житті людини; зіставляє специфіку розкриття теми в літературі й музиці.</i> Емоційно-ціннісна складова Усвідомлення ролі кожного в історичному процесі, здатності брати на себе відповідальність за Батьківщину в її складні періоди.		Мікеланджело як поштовх до написання поеми. Опер «Мойсей» та «Назон» А. Тенберга, «Мойсей» (за І. Франком) М. Скорика. Повість «Авірон» Г. Хоткевича.	
Соціокультурна змістова лінія <i>Право кожного бути самим собою. Успіх – це результат безперервної й наполегливої діяльності. Самоосвіта – шлях до успіху. Володіти інформацією – володіти світом.</i> Наскрізнi лiнii 1. Здоров'я і безпека. <i>Мовна гігієна. Гігієна думок. Загартування протягом року. Говорити про себе й інших лише з повагою. Гумор – антибіотик від туги й депресії.</i> 2. Громадянська відповідальність. <i>Відповідальність за мовлене слово. Кроки до успіху. Успіх приходить до сміливих.</i> 3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Піклування про цілість і недоторканність природного світу довкола нас – наш обов'язок. Свіже повітря, активний подих – основа здоров'я.</i> 4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Як заробляти гроші у шкільному віці. Вчитися розпоряджатися грошима. Боргова пастка.</i>			

Орфографічна норма			
Мовний компонент			
Знання складова Учень / учениця: з'ясовує суть понять «орфографічна норма», «орфограма», «орфографічна помилка», «орфографічний словник»; усвідомлює важливість дотримання орфографічної норми для сучасного компетентного мовця; знає правила українського правопису. Діяльнісна складова Учень / учениця: організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); виявляє й пояснює порушення орфографічної норми; працює з орфографічним словником; застосовує знання на практиці; аналізує факти порушення орфографічних норм; висловлює припущення про написання того чи того слова; виявляє аналогії в написанні слів (<i>зривень – пісень</i>); знаходить і аналізує додаткову інформацію з теми. Ціннісна складова Учень / учениця: висловлює своє ставлення до написаного (прочитаного) відчуває відповідальність за дотримання орфографічних норм. Емоційна складова Учень / учениця:		Орфографічна норма Мовленнєва змістова лінія Культура спілкування під час обговорення текстів різних стилів та висловлювань про чужі тексти. Науковий, офіційно-діловий та публіцистичний стилі. Сприймання на слух, розуміння текстів різних типів і жанрів мовлення, що належать до наукового, офіційно-ділового та публіцистичного стилів. Переказування (докладне, стисле, вибіркоче) текстів. Діалогічні та монологічні висловлювання різних типів мовлення. Розвиток техніки читання вголос і мовчки. Формування розуміння самостійно прочитаних текстів, які належать до різних типів, стилів і жанрів мовлення. Побудова усних та письмових текстів (монолог, діалог, полілог) різних типів, стилів і жанрів мовлення. Мовна змістова лінія Орфографічна помилка. Орфографічний словник. Український правопис як інструмент мовної	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> добір слів для словникового диктанту; трансформування текстової інформації про правила написання в схеми, таблиці; складання хмари слів-прикладів на певне правило; написання есе на теми «Чого варто уникати в спілкуванні», «Ціна недбалості», «Гаджети чи реальне спілкування?» тощо; письмове обґрунтування свого вибору на визначену тему («Улюблений вид дозвілля», «Мій вибір – здоровий спосіб життя», «Чи може зашкодити неграмотне письмо?», «Чи потрібно вчитися заощаджувати?», «Чи важливо бути пунктуальним», «Ця музика надихає», «Мій вибір – жити й творити в Україні», «Що означає «бути відповідальним»?»); складання ієрархії життєвих цілей;

<i>висловлює</i> адекватні почуття і враження від почутого або прочитаного; <i>відчуває</i> задоволення від власних досягнень. Поведінкова складова <i>Учень / учениця:</i> <i>ініціює</i> обговорення складних або суперечливих питань з теми; <i>висловлює</i> пропозиції щодо вдосконалення культури мовлення; <i>демонструє небайдужість</i> до труднощів в опануванні теми однокласниками, <i>активність</i> у розгляді питань теми; <i>сприймає</i> орфографічну грамотність як статусну річ; <i>демонструє</i> наміри щодо вдосконалення власної орфографічної грамотності.		<i>складання мемів, гасел</i> для соціальної реклами про важливість грамотного письма; <i>коментування висловлень</i> відомих людей про культуру мовлення; <i>продукування і редагування</i> текстів; <i>написання диктантів;</i> <i>складання карти</i> своїх мрій; <i>обговорення</i> тексту публіцистичного стилю; <i>коментування</i> висловлювань відомих людей про ставлення до свого здоров'я; <i>підготовка проєктів</i> «Просто про складне», «10 слів, у написанні яких найчастіше помиляються».
--	--	--

ідентичності. Причини оновлення правопису (2019).
Принципи української орфографії.
Ненаголошені **е, и** в корені слова.
Апостроф.
Позначення м'якості приголосних.
Чергування голосних.
Чергування приголосних в українській мові.
Зміни приголосних при збігові їх у процесі словотворення.
Спрощення приголосних.
Подвоєння та подовження приголосних.
Правопис префіксів.
Правопис суфіксів.
Уживання великої букви.
Правила перенесення слів із рядка в рядок.
Написання складних слів разом, окремо, з дефісом.
Написання слів іншомовного походження. Правило «дев'ятки».
Складні випадки написання прізвищ.
Складні випадки написання географічних назв.
Розрізнення прислівників й омонімічних слів (*збоку – з боку, зрештою – з рештою, всередині – в середині* тощо).
Правила написання їх.
Написання **не, ні** з різними частинами мови
Правила графічних скорочень слів.

Літературний компонент

Предметні компетентності

Учень / учениця:

має загальне уявлення про модерністські тенденції в українській літературі 1910-х років; про імпресіонізм у літературі та образотворчому мистецтві; знає основні події життєвого і творчого шляху письменника; уміє розпізнавати й аналізувати новелістичний твір; визначає проблематику «Intermezzo»; пояснює глибокий психологізм новели, особливості її композиції; аналізує імпресіоністичну поетику (роль пейзажу, звукових образів, світлотіні); пояснює символічні образи, ускладнені метафори; розкриває образотворчі засоби (внутрішній монолог, прийом контрасту).

Ключові компетентності

Учень / учениця:

уміє знаходити й систематизувати інформацію з різних джерел для виконання навчальних завдань; ставиться толерантно до інших культур; береже природу й шанує людей, відчуває відповідальність за майбутнє свого народу; уміє пов'язувати події художнього твору з реальним життям і робити висновки; аналізує культуру рідного краю в контексті культурних особливостей різних регіонів України; порівнює особливості імпресіонізму в художній літературі та образотворчому мистецтві.

Емоційно-ціннісна складова

Усвідомлення гуманізму як основи світоглядних переконань розвиненої особистості, оптимізму і життєствердження як важливих духовних цінностей буття. Усвідомлення краси природи, її благотворного

МОДЕРНА УКРАЇНСЬКА ПРОЗА

Особистісні чинники у світогляді людини на рубежі віків. Посилення зв'язку з культурою Європи, активні націотворчі процеси. Основні риси українського прозового модернізму (О.Кобилянська, М.Коцюбинський, В.Стефаник, В.Винниченко). «Нова школа» у прозі.

Михайло Коцюбинський «Intermezzo»

Життя і творчість, гуманізм світогляду. Жанр новели у творчості М. Коцюбинського. Еволюція художньої свідомості: від просвітницьких орієнтацій і реалізму до модернізму. Значення стильового новаторства М. Коцюбинського для української літератури.

Психологічна новела «**Intermezzo**» з жанровими ознаками «поезії у прозі». Автобіографічна основа. Проблеми душевної рівноваги, повноцінного життя, специфіки творчого процесу. Психологічно переконливе розкриття внутрішнього стану людини. Символічні образи, ускладнена метафора. Поетика імпресіонізму.

ТЛ: психологічна новела, «поезія в прозі», імпресіонізм.

*Види роботи
(рекомендовані):*

створення на підставі опрацювання різних джерел порівняльної таблиці-характеристики стилю імпресіонізму в літературі та мистецтві;

складання біографічних пазлів письменників; продукування CV письменника;

моделювання уявного листа О. Кобилянської до Лесі Українки;

написання посту у форматі соцмереж: «Якби О. Кобилянська вела Instagram...»;

створення віртуального музею (слайд-шоу/плаката) з фото, цитатами та фактами з життя

письменника / письменниці; аналіз орфограм у запропонованому уривку тексту;

участь у дискусії на тему «Чи може людина сама зрозуміти, що вона вичерпала емоційний ресурс?»;

впливу на людину.		МЗ: особливості мови персонажів (українська мова); навички ІТ (інформатика); Дж.Джойс і література «потоків свідомості» (зарубіжна література). МК: «Intermezzo» М. Скорика. Малярство художників-імпресіоністів П. Сезанна, К. Моне, К. Піссаро, О. Ренуара, М. Бурачека («Овини»). «Портрет Михайла Коцюбинського» М. Жука.	<i>модельовання</i> власного монологічного висловлення в науковому та публіцистичному стилях «Як відновити власні ресурси, щоб досягти запланованого?»; <i>створення</i> усного повідомлення щодо оцінки літературного персонажа, використовуючи навички критичного мислення; <i>участь</i> у круглому столі на тему «Лідер і лідерство»; <i>створення</i> проєкту «Чи були в українській літературі феміністки й антигерої?»; <i>продукування</i> інфографіки/ е-стіннівки/ плаката про рівні можливості жінок і чоловіків у літературі та житті; <i>участь</i> у дебатах на тему «Чи змінюється сенс щастя від покоління до покоління?»; <i>організація та проведення</i> голосування «Який вибір зробили б ви на місці героїв? Чому?»; <i>створення</i> літературної мапи поведінки / почуттів (зміни в поведінці / почуттях та причини цього); <i>продукування</i> «політичного портрету» В. Винниченка:
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> знає основні віхи життєвого і творчого шляху О. Кобилянської; <i>характеризує</i> творчість письменниці; <i>аналізує</i> новелу, зосереджуючи увагу на створенні образів нових жінок-інтелектуалок; <i>характеризує</i> образи в їхньому порівнянні. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> висловлює логічно власні думки, дає оцінку героїням, використовуючи навички критичного мислення; виявляє лідерські якості за аналогією до героїнь художніх творів, бере на себе відповідальність за прийняття рішення; <i>уміє визначати</i> ситуації, у яких людина потребує підтримки, володіє засобами їх надання; на прикладі головних героїв твору <i>шукає</i> оптимальні шляхи вирішення життєвих проблем; <i>висловлює</i> власні судження про творчість Ф. Шопена; <i>порівнює</i> власні враження із впливом його музики на героїв. Емоційно-ціннісна складова		Ольга Кобилянська «Valse melancholique» Життя і творчість. Формування світогляду письменниці (вплив європейської культури, українського феміністичного руху). Її проза – зразок раннього українського модернізму. Жанрові особливості, провідні теми та ідеї. Краса вільної душі, аристократизм духу як провідні мотиви новели «Valse melancholique». Образи нових жінок-інтелектуалок: талановитої піаністки Софії, аристократичної Марти, пристрасної і вольової художниці Ганнусі у «Valse melancholique» («Меланхолійний вальс»). Роль образу мелодії вальсу у відтворенні внутрішнього світу героїнь. Глибокий психологізм твору як новаторство О. Кобилянської. МЗ: феміністичний рух наприкінці XIX ст. (історія), особливості мовлення	<i>участь</i> у круглому столі на тему «Лідер і лідерство»; <i>створення</i> проєкту «Чи були в українській літературі феміністки й антигерої?»; <i>продукування</i> інфографіки/ е-стіннівки/ плаката про рівні можливості жінок і чоловіків у літературі та житті; <i>участь</i> у дебатах на тему «Чи змінюється сенс щастя від покоління до покоління?»; <i>організація та проведення</i> голосування «Який вибір зробили б ви на місці героїв? Чому?»; <i>створення</i> літературної мапи поведінки / почуттів (зміни в поведінці / почуттях та причини цього); <i>продукування</i> «політичного портрету» В. Винниченка:

Усвідомлення рівності жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя як необхідна умова розв'язання актуальних політичних, соціально-культурних та психологічних проблем.		персонажів (українська мова). МК: «Музика» О. Новаківського; фортепіанні твори Ф. Шопена.	«Ким більше є В. Винниченко – письменником чи політиком?»; створення допису в соцмережах від імені В. Винниченка;
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> знає основні події життєвого і творчого шляху письменника, про його громадську та політичну діяльність; знає зміст, тематику й проблематику новели «Момент»; розкриває філософський підтекст твору; характеризує образ панни, роль героя-оповідача; аргументовано передає власні роздуми про миттєве й вічне, сенс життя, щастя людини; розкриває імпресіоністичну поетику твору; висловлює свої судження про актуальність для нашого часу порушених письменником проблем, аргументує їх прикладами з тексту; уміє означити місце В.Винниченка в українській літературі. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> проявляє активність, ініціативність в особистому чи/та суспільному житті; прагне бути рішучим/рішучою в реалізації особистісних і суспільних цілей; здатний/здатна виявляти свої почуття, керувати ними; розуміє почуття інших людей; уміє пов'язувати події художнього твору з реальним життям і робити висновки; логічно висловлює власні думки; дає оцінку героям, використовуючи навички критичного мислення.		Володимир Винниченко «Момент» Життя і творчість, громадська і політична діяльність. Винниченко-художник. Прозові й драматичні твори. Перший український науково-фантастичний роман «Сонячна машина», його популярність у 1920-ті роки. Успіх п'єс В.Винниченка на світовій сцені. Поеднання в новелі «Момент» реалістичного змалювання дійсності та філософського підтексту (плинність життя, щастя людини, мить – частинка вічності тощо). Образ панни (Мусі) – утілення ідеї вічної жіночності, краси. Імпресіонізм новели. Значення літературно-художньої спадщини В.Винниченка. МЗ: національно-визвольні змагання початку 1920-х років (історія). МК: західноєвропейський модернізм. Малярські роботи В. Винниченка, К. Моне, О. Мурашка, М. Глущенка. Екранізація творів В. Винниченка.	участь у дослідницькому проєкті на тему «Роль В. Винниченка в Центральній Раді» з підготовкою презентації «Винниченко-державотворець».
Соціокультурна змістова лінія <i>Гуманний світ. Уміння любити й бути щасливим. Життєві цілі. Благодійність як норма життя. Волонтерство в сучасній Україні.</i>			

Порозуміння з друзями. Ознаки гармонійних стосунків між дітьми й дорослими. Як відновити довіру. Чи варто довіряти людям. Норми суспільної поведінки.

Наскрізнi лiнii

1. Здоров'я і безпека.

Позитивні емоції – запорука здоров'я людини. Життя без конфліктів. Безпечне дозвілля.

Екологічна безпека і здоров'я людини. Покращення середовища життя в міській і сільській місцевості.

2. Громадянська відповідальність.

Сила волі. Відповідальність за чистий простір довкола себе. Відповідальність за кожне написане слово.

Надійність і довіра у стосунках. Обов'язок перед рідними, друзями. Громадянські цінності. Взаємодія громадян заради спільного блага.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Досягнення гармонії з природою. Читання книг як засіб розвитку людини й суспільства. Безпека на воді. Небезпечні розваги молоді.

Міра відповідальності за недбале ставлення до природи. Темп міського життя і втрата соціальних зв'язків між людьми.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Інноваційність і творчість – передумова успіху. Повага до чужої власності.

Морфологічна норма

Мовний компонент

Знання складова		Морфологічна норма	Види роботи (рекомендовані):
<i>Учень / учениця:</i> <i>розуміє</i> суть поняття «морфологічна норма»; <i>усвідомлює</i> зв'язок морфологічної норми з граматичним значенням і граматичними категоріями самостійних і службових частин мови; <i>розрізняє</i> морфологічні норми, пов'язані з особливостями класифікування, словозміни, вживання й поєднання різних частин мови в усному мовленні й на письмі; <i>знає</i> норми вживання самостійних та службових частин мови в усному та писемному мовленні; <i>виявляє й аналізує</i> порушення морфологічних норм; <i>дотримується</i> правил написання відмінкових закінчень відмінюваних частин мови;		Мовленнєва змістова лінія Публіцистичний, офіційно-діловий та художній стилі мовлення. Сприймання на слух, розуміння текстів різних типів і жанрів, що належать до публіцистичного та художнього стилів мовлення. Діалогічні та монологічні висловлювання різних типів мовлення у художньому, офіційно-діловому та публіцистичному стилі. Читання текстів уголос і мовчки.	<i>складання діалогів</i> із використанням іменників на позначення назв осіб за родом діяльності у формі чоловічого та жіночого роду; <i>складання речень</i> з іменниками спільного роду (<i>бідолаха, причепа, базіка, трудяга</i> тощо); <i>складання розповіді</i> про подорож Україною або світом

<i>коментує</i> норми використання самостійних і службових частин мови та узгодження їх, покликаючись на правила та граматичні закономірності слововживання. Діяльнісна складова <i>Учень / учениця:</i> <i>організовує</i> власну діяльність щодо засвоєння морфологічних норм української мови (<i>визначає</i> мету, цілі засвоєння навчального матеріалу, <i>пов'язує</i> вивчене з теми із практичною діяльністю); <i>планує і проєціює</i> застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок у позанавчальних комунікативних ситуаціях; <i>проводить рефлексію</i> власної мовленнєвої діяльності з погляду додержання морфологічних норм, за потреби <i>корегує</i> її; <i>користується</i> словниками, довідковою літературою й електронними ресурсами для перевірки й удосконалення власного рівня засвоєння морфологічної норми; <i>аналізує</i> усні й письмові тексти з погляду додержання морфологічних норм. Ціннісна складова <i>Учень / учениця:</i> <i>висловлює</i> критичне ставлення до опрацьованого дидактичного матеріалу. Поведінкова складова <i>Учень / учениця:</i> <i>відчуває відповідальність</i> за власний рівень мовленнєвої культури, зокрема за додержання морфологічних норм в усному й писемному мовленні;	Аналіз поглядів літературних персонажів за прочитаними текстами з позиції сучасного реципієнта. Побудова письмових текстів різних типів, стилів і жанрів мовлення. Мовна змістова лінія Морфологічна помилка. Іменник. Рід іменників (складні випадки узгодження роду іменників типу <i>кір, дріб, біль, нежить, пил, степ, ступінь, путь</i> та ін. з іншими частинами мови). Паралельні родові форми іменника (<i>зал – зала, птах – птаха, плацкарт – плацкарта</i> тощо). Іменники чоловічого та жіночого роду, що означають назви людей за діяльністю (<i>поет – поетеса, поетка; директор – директорка, робітник – робітниця</i> та ін.). Іменники спільного і подвійного роду. Визначення роду невідмінюваних іменників та аббревіатур, правила вживання їх. Іменники, що мають лише форму однини або множини. Складні випадки відмінювання іменників. Закінчення іменників I відміни в орудному відмінку. Закінчення іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку. Відмінкові закінчення іменників з конкретним та	із зазначенням назв мешканців відвіданих місць. <i>написання</i> пропозиції однокласникові/однокласниці спільно спланувати дозвілля у вихідний день й згоди/відмови у відповідь; <i>написання</i> електронного листа; <i>написання застережень</i> молодшим дітям щодо безпечної поведінки на воді й біля водойм; <i>висловлення</i> співчуття; <i>написання</i> звернення до громадян міста (села) щодо чистоти довкілля; <i>коментування</i> висловлень відомих людей щодо збереження природи; <i>написання оголошення</i> приватного змісту; <i>переказування</i> тексту наукового чи публіцистичного стилю, що містить незмінювані іменники; <i>усне переказування</i> тексту публіцистичного стилю; <i>написання есе</i> «Рідна мова – найбільше багатство», «Уроки історії, які ми повинні пам'ятати»;
---	--	---

<i>ініціює</i> конкретні заходи, бере участь у моделюванні навчальних ситуацій, спрямованих на поліпшення умов засвоєння морфологічних норм; <i>висловлює</i> пропозиції щодо подолання труднощів у засвоєнні проблемних питань з теми; <i>демонструє</i> небайдужість у розгляді питань додержання морфологічних норм, помічає і коректно виправляє морфологічні помилки у власних і чужих усних і письмових текстах.		абстрактним значенням (<i>терміна – терміну, феномена – феномену</i>). Паралельні закінчення іменників чоловічого роду давального відмінка (-ові, -еві (-єві) , -у (-ю)); іменників знахідного відмінка (назв побутових предметів (<i>узяв олівець – узяв олівця, написав лист – написав листа</i>); іменників місцевого відмінка однини (<i>на коні – на коневі, в ліжку – на ліжкові, в гаї – в гаю, на торзі – на торгу</i>); іменників місцевого відмінка множини (<i>кістками – костями, крильми – крилами, чобітьми – чоботями</i> тощо). Закінчення іменників III відміни в орудному відмінку. Словозміна іменників IV відміни. Особливості кличного відмінка. Творення й відмінювання чоловічих та жіночих імен по батькові.	<i>планування</i> колективної роботи з розподілом ролей кожного учасника; <i>складання</i> привітань зі святом; <i>виконання вправ</i>, що передбачають застосування орфографічних правил; виявлення проблемних ситуацій, спричинених орфографічними помилками; <i>добирання слів</i> для словникових диктантів.
---	--	---	--

Літературний компонент

Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>розповідає</i> про історію виникнення «театру корифеїв», його склад, популярність; <i>називає</i> авторів творів, написаних для професійного українського театру; <i>знає</i> про першу народну артистку України (УСРР). Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>розуміє</i> специфіку виражальних засобів театрального мистецтва.		«ТЕАТР КОРИФЕЇВ» Розвиток драматургії: соціально-побутові та історичні драми й комедії М.Старицького, М.Кропивницького, Панаса Мирного та ін. Від аматорських гуртків до професійного «театру корифеїв», що став «школою життя» (І.Франко). Перші театральні трупі М.Кропивницького та М.Старицького. Родина Тобілевичів та український театр. Популярність «театру корифеїв» в	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> <i>продукування</i> дослідницького проекту «Театр корифеїв – гордість України»; <i>створення</i> інтерактивної карти з біографіями діячів українського театру; <i>моделювання</i> афіші вистави театру корифеїв (із зазначенням авторів та виконавців);
--	--	--	---

Емоційно-ціннісна складова Прищеплення любові до театру, розвиток уміння цінувати красу й художню досконалість драматичного мистецтва. Виховання відчуття гордості за «театр корифеїв», що зіграв важливу роль у формуванні національної самосвідомості народу Предметні компетентності: <i>Учень / учениця:</i> знає основне з життя і творчості письменниці; визначає основні проблеми, порушені в «Лісовій пісні»; розкриває фольклорну основу; характеризує образи; порівнює образи Мавки й Килини; уміє показати на прикладах з тексту духовну бідність Килини й матері Лукаша, їхню меркантильність, байдужість до краси, природи, мистецтва; розкриває красу глибокого почуття, антигуманність меркантильності та користолюбства; висловлює власні судження про життя і творчість Лесі Українки. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> уміє знаходити та систематизувати інформацію з різних джерел для виконання навчальних завдань; усвідомлює значення етичних норм в особистому та суспільному житті, прагне їх дотримуватися; уміє пов'язувати події художнього твору з реальним життям і робити висновки; висловлює логічно власні думки; дає оцінку героям, використовуючи навички критичного мислення; критично оцінює результати людської діяльності в природному середовищі. Емоційно-ціннісна складова	Україні та за її межами. Перша народна артистка України Марія Заньковецька. ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКЕ, НАЦІОНАЛЬНЕ, ОСОБИСТЕ Леся Українка (Лариса Косач) «Лісова пісня» Життєвий і творчий шлях. Драматична спадщина. Роль родини, культурного оточення й самоосвіти у формуванні світобачення письменниці. Драма-феєрія «Лісова пісня». Фольклорно-міфологічна основа. Символічність образів Мавки і дядька Лева – уособлення духовності і краси. Мати Лукаша й Килина – антиподи головній героїні Мавці. Симбіоз високої духовності і буденного прагматизму в образі Лукаша. Природа і людина у творі. Неоромантичне ствердження духовної сутності людини, її творчих можливостей. Конфлікт між буденним життям і високими пориваннями особистості, дійсністю і мрією. Почуття кохання Мавки й Лукаша як розквіт творчих сил людини. Художні особливості драми-феєрії. ТЛ: неоромантизм, драма-феєрія. МЗ: навички ІТ (інформатика); особливості мовлення персонажів (українська мова).	укладання протоколу уявних зборів трупи театру корифеїв щодо залучення української публіки до театру та потреби / непотрібності ставити п'єси, що критикують суспільні вади; створення відеоролика / слайд-шоу: «Що б робили корифеї, якби жили в ХХІ ст.?»; планування бюджету колективної мандрівки на Хутір Надія (Кіровоградщина), до музею-садиби І. Карпенка-Карого; написання уявного листа до М. Заньковецької, першої народної артистки УРСР, аналіз граматичної форми мовних конструкцій, використаних у листі; участь у дебатах на тему «Хто сильніший – Мавка чи Лукаш?»; створення карти подорожей Лесі Українки; участь у рольовій грі: «Інтерв'ю з Лесею Українкою»; участь у круглому столі на тему «Чи вміла Леся Українка насолоджуватися життям щодня і цінувати його?»;
---	--	---

Виховання поваги до життя-подвигу славетної українки. Переконавання, що за будь-яких обставин потрібно зберігати стоїцизм духу. Усвідомлення духовної цінності неоромантичного світогляду. Розвиток естетичного смаку. Усвідомлення кохання як життєствердного почуття, творчої сили, що стимулює духовне піднесення, збагачення, розквіт людини. Уміння бачити переваги високої духовності над буденністю.		МК: «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського. Музика П. Чайковського, Ф. Шопена, Т. Шумана, Л. Бетховена – улюблених композиторів Лесі Українки. Живопис І. Айвазовського, О. Мурашка, який любила Леся Українка. Ілюстрації до «Лісової пісні» С. Караффи-Корбут. Фільми «Лісова пісня. Мавка» (1981; реж. Ю. Іллєнко), «Іду до тебе» (1971; реж. М. Машенко).	<i>продукування</i> письмового висловлення «Щоденник Мавки»; <i>участь</i> у дискусії на тему «Вічне й буденне, або кохання між природним і людським світами»; <i>створення</i> постера або презентації «Що сказала б Мавка людям сьогодні про ставлення до лісу?»; <i>створення</i> слайд-шоу про головну ідею драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня»: добір музики, ілюстрацій, цитат; <i>модельовання</i> театралізованого уривку «Голос лісу»: мінівистава за самотійно обраними епізодами твору.
--	--	--	---

Соціокультурна змістова лінія

Соціальний контроль за поведінкою людей.

Стимулювання нормативної поведінки. Громадська думка.

Наскрізні лінії

1. Здоров'я і безпека.

Активний і здоровий спосіб життя – запорука довголіття. Лікарські рослини. Здоровий спосіб життя: мрія чи реальність? Уміння насолоджуватися життям щодня і цінувати його. Мандрівки рідним краєм надихають і приносять насолоду й позитивні емоції. Сила в красі природи.

2. Громадянська відповідальність.

Відповідальність за своє здоров'я. Дотримання даного слова. Важливість соціальних контактів.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Людина – частинка природної біосфери. Гармонійність взаємовідносин людини й довкілля. Збереження біосфери – необхідна умова виживання людини. Відродження древніх традицій ставлення до природи. Бережне ставлення до рослинного світу рідного краю. Споживання природних багатств з урахуванням інтересів нинішнього й майбутніх поколінь. Право на сприятливе довкілля. Ознаки екологічної кризи в Україні. Забезпечення якості життя в Україні. Ще назва є, а річки вже немає (Л. Костенко).

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Планування власного бюджету. Планування бюджету колективної мандрівки.

ТВІР ЗА ВИБОРОМ
(відповідно до програми)

Повторення в кінці року

11 клас

(3 год. на тиждень)

Очікувані результати	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Види роботи (рекомендовані)
Мовна стійкість як ключова риса національномовної особистості			
Мовний компонент			
Знаннєва складова <i>Учень / учениця:</i> розуміє суть понять «мовна особистість», «мовна стійкість»; усвідомлює важливість поняття «мовна стійкість»; знає особливості вияву цієї риси.		Мовна стійкість як ключова риса національномовної особистості Мовленнєва змістова лінія Засоби вираження змісту понять «мовна особистість», «мовна стійкість»; Ознаки мовної стійкості в мовленні літературних персонажів і відомих людей.	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> підготовка проєкту «Приклади мовної стійкості в художній літературі й українському кіно»; дискусія на тему «Чи потрібно бути мовно стійким?»; участь у дебатах на тему «Чи можна вважати мовну стійкість показником патріотизму?»; створення пам'ятки «Як удосконалити власну мовну стійкість»; продукування соціальної реклами (плаката, відео, посту для Instagram/TikTok) щодо збереження української мови; створення ментальної карти «Що формує мене як мовну особистість?»;
Діяльнісна складова <i>Учень / учениця:</i> організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); добре володіє українською мовою; непохитно користується у побуті й навчанні українською мовою; висловлює припущення щодо важливості цієї риси мовної особистості; аналізує риси, досвід і поведінку мовної особистості.		Мовна змістова лінія Поняття мовної стійкості. Джерела, що живлять мовну стійкість.	
Ціннісна складова <i>Учень / учениця демонструє:</i> готовність і потребу повсякчас спілкуватися державною мовою; готовність висловлювати власну думку; жвавий інтерес до дискусійних мовних питань;			

<i>упевненість у своїх переконаннях, цінностях.</i> Емоційна складова <i>Учень / учениця:</i> <i>розвиває власні мовні смаки й мовне чуття.</i> Поведінкова складова <i>Учень / учениця:</i> <i>демонструє високу культуру поведінки.</i>			<i>створення «профілю сучасної мовної особистості» у форматі анкети соцмереж.</i>
Літературний компонент			
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>розуміє особливості розвитку драматургії й театру 1920-х років; розповідає про це; проводить аналогії з іншими явищами культури; знає творчу біографію письменника, його зв'язок із театром Курбаса; розуміє історико-політичні чинники, які вплинули на зіткнення головних дійових осіб у сатиричній комедії; сатиричне спрямування п'єси; характеризує образи дійових осіб, світоглядну, громадянську позицію кожного з них; аналізує умовність часопростору, природу конфліктів; висловлює власну думку про типове сприйняття дійсності обивателем; визначає жанр твору, основні проблеми; пояснює роль деталей.</i> Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>осмислює роль соціального статусу, моделі його досягнення; формує уявлення про справжні та фальшиві цінності, спираючись на текст; висловлює власні міркування, проводячи аналогії з сучасним життям; усвідомлює роль української мови як ключового чинника творення нації,</i>		«РОЗСТРІЛЯНЕ ВІДРОДЖЕННЯ». ЛІТЕРАТУРНА ДИСКУСІЯ 1925-1928 рр. Микола Куліш «Мина Мазайло» Основне про життєвий і творчий шлях митця. Зв'язок із театром Л.Курбаса. Національний матеріал і вселюдські, «вічні» мотиви та проблеми у п'єсах. Сатирична комедія «Мина Мазайло». Проблема готовності українського суспільства бути українським (на прикладі позиції, поведінки дійових осіб). Специфіка комедійного жанру: про серйозне легко, грайливо. Розвінчання національного нігілізму, духовної обмеженості на матеріалі українізації (Мина, Мокій, дядько Тарас, тьотя Мотя). Сатиричне викриття бездуховності обивателів,	<i>Види роботи (рекомендовані)</i> <i>складання інтелект-карти «Драматургія та театр 20-х: особливості, діячі, ідеї»; моделювання асоціативного кола до понять «Березіль», Курбас, український модернізм, сатирична комедія»;</i> <i>участь у підготовці та проведенні симуляції «Суд над героями» (інтерпретація та захист світоглядної позиції персонажів); створення інтерактивної або друкованої мапи про життя і творчість М. Куліша, співпрацю з театром «Березіль», історію постановок п'єси;</i>

самоствердження особистості. Емоційно-ціннісна складова Розвиток критичного мислення, готовність захищати власну мовну ідентичність. Усвідомлення належності до рідного народу.		що зрікаються своєї мови, культури, родового коріння. Драматургічна майстерність автора. Актуальність п'єси для нашого часу. ТЛ: сатирична комедія. МЗ: національний і зарубіжний театр 1920-1930 рр. Політика «коренізації» («українізації») в Україні 1920-х років (історія). МК: художній фільм «Зона», документальні фільми «Тягар мовчання», «Червоний ренесанс», вистава «Отак загинув Гуска» (Київський академічний молодий театр).	участь у дискусії на тему «Чи можлива ситуація Мина Мазайла у сучасному суспільстві?»; коментування тексту п'єси за самостійно віднайденими деталями / створення судження «Як через побутові дрібниці п'єси розкриває великі ідеї?»; створення групової інфографіки про справжні та фальшиві цінності героїв п'єси.
Соціокультурна змістова лінія <i>Мовна мода і мовний смак. Читацькі смаки. Культурний простір (моєї родини, мого міста, України). Національний дух культурного простору України. Естетичний смак українців у слові, побуті, одязі.</i> Наскрізнi лінії 1. Здоров'я і безпека. <i>Взаємозв'язок мовної практики і здоров'я людини. Мова і безпека країни.</i> 2. Громадянська відповідальність. <i>Відповідальність українців за долю своєї мови.</i> 3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Покращення довкілля. Підтримування самобутності культури українського народу. Соціальні й екологічні показники розвитку суспільства.</i> 4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Мовний етикет фахівця.</i>			

Морфологічна норма

Мовний компонент

Знання складова

Учень / учениця:

самостійно формулює визначення поняття «морфологічна норма»;

пояснює причини й закономірності вживання певних слів;

обґрунтовує вибір написання слова, покликаючись на засвоєні морфологічні норми;

усвідомлює зв'язок морфологічної норми з лексичним значенням слова;

пояснює правопис окремих слів, узгодження та вживання їх через лексичне та граматичне значення їх;

обирає нормативні варіанти вживання слів та обґрунтовує зроблений вибір.

Діяльнісна складова

Учень / учениця:

організовує власну діяльність щодо засвоєння морфологічних норм української мови (визначає мету і цілі засвоєння навчального матеріалу, пов'язує вивчене з теми із практичною діяльністю, планує і проєціює застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок у позанавчальних комунікативних ситуаціях, проводить рефлексію власної мовленнєвої діяльності з погляду додержання морфологічних норм, за потреби корегує її);

користується словниками, довідковою літературою та електронними ресурсами для перевірки та вдосконалення власного рівня засвоєння морфологічних норм;

аналізує усні і письмові тексти з погляду додержання морфологічних норм;

Морфологічна норма

Мовленнєва змістова лінія

Зміст поняття «морфологічна норма», зв'язок морфологічної норми з лексичним значенням слова.

Нормативні варіанти вживання слів різних частин мови в контексті. Застосування морфологічної норми в усних і письмових, діалогічних та монологічних текстах різних стилів, типів та жанрів мовлення.

Мовна змістова лінія

Прикметник.

Відмінкові закінчення прикметників.

Вищий і найвищий ступені порівняння прикметників.

Синонімічні способи вираження різного ступеня ознаки,

використання прислівників *дуже, вельми, занадто, мало, вкрай, зовсім, особливо, трохи, децю,*

злегка та ін., вживання прикметникових суфіксів і префіксів зі значенням

суб'єктивної оцінки (*величезний, манюсінський, тонкуватий, завеликий, старенький, предобрий*).

Види роботи (рекомендовані):

складання усної розповіді про родину друга/подруги з використанням присвійних прикметників;

складання діалогів у розмовному стилі із використанням прикметників, що містять суб'єктивну оцінку обговорюваних об'єктів;

складання опису зимового лісу з використанням відносних прикметників;

виписування з речень, тексту прикладів прикметників, що перейшли в іменники;

виписування з різних джерел речень з прикметниками у формі вищого й найвищого ступенів порівняння;

розрізнення /групування якісних, відносних, присвійних прикметників; творення ступенів порівняння якісних прикметників; пояснення особливостей написання прикметникових суфіксів та закінчень;

<i>користується алгоритмами розрізнення омонімічних частин мови для нормативного вживання їх в усному і писемному мовленні;</i> <i>правильно здійснює синонімічну заміну одних морфологічних варіантів іншими, орієнтуючись на комунікативну доречність вживання обраної словоформи.</i> Ціннісна складова <i>Учень / учениця:</i> <i>висловлює критичне ставлення до опрацьованого дидактичного матеріалу;</i> <i>відчуває відповідальність за власний рівень мовленнєвої культури, зокрема за додержання морфологічних норм в усному й писемному мовленні.</i> Поведінкова складова <i>Учень/учениця :</i> <i>ініціює конкретні заходи чи бере участь у моделюванні навчальних ситуацій, які спрямовані на поліпшення умов засвоєння морфологічних норм;</i> <i>висловлює пропозиції щодо подолання труднощів у засвоєнні проблемних питань з теми;</i> <i>демонструє небайдужість у розгляді питань додержання морфологічних норм, помічає і коректно виправляє морфологічні помилки у власних і чужих усних і письмових текстах.</i>		<i>укладання переліку назв премій, конкурсів, рейтингів з використанням прикметників вищого й найвищого ступенів порівняння;</i> <i>складання тексту порівняльної характеристики двох гаджетів, фільмів, комп'ютерних програм тощо із використанням прикметників вищого ступеня порівняння;</i> <i>читання й переказування текстів із числівниками;</i> <i>планування бюджету туристичної мандрівки класу в Карпати (Холодний Яр, Шевченківськими місцями);</i> <i>складання й озвучення індивідуальних розкладів додаткових занять тощо із використанням числівників на позначення дат і часу;</i> <i>записування прислів'їв і приказок, назв пісень, кінофільмів, художніх творів, що містять числівники;</i> <i>складання діалогів, що містять запитання і відповіді з числівниками на позначення дат і часу певних подій;</i> <i>виразне читання й аналіз художнього тексту з наявними</i>
---	--	--

		синонімічними формами займенників; <i>читання й коментування афоризмів, що містять заперечні та неозначені займенники;</i> <i>складання плану на літні канікули з використанням дієслів майбутнього часу;</i> <i>коментування сталих виразів із дієприкметниками, що перейшли в іменники, складання з ними діалогів. (Береженого Бог береже; Не вчи ученого їсти хліба печеного та ін.);</i> <i>написання есе про реальну чи віртуальну мандрівку;</i> <i>складання розповіді про процес приготування певної страви, проведення дослід тощо з використанням власне кількісних, збірних і дробових числівників;</i> <i>складання діалогів за умовами запропонованої ситуації спілкування із використанням таких дієслів, що не мають розрізнення за категорією роду;</i> <i>редагування текстів з метою виправлення помилково вжитих активних дієприкметників</i>
--	--	--

			(виступаючий – доповідач, промовець; виступаючий (живіт) – випнутий; вируючий – розбурханий, рухаючий – той, що рухає і под.); аналіз у текстах дотримання орфографічних і морфологічних норм; редагування речень і текстів; взаємоперевірка творчих робіт; підготовка проєкту «Якого кольору слова?»
Літературний компонент			
Предметні компетентності Учень / учениця: розуміє й пояснює основні тенденції української поезії 1920-х років, її «вітаїстичність»; називає провідних поетів 1920-х років; аналізує поезію; знає і розповідає про трагізм творчої долі П.Тичини; називає його ранні збірки; характеризує основні мотиви і стильові тенденції ранньої творчості; аналізує поезії, виокремлює ознаки індивідуального стилю. Ключові компетентності Учень / учениця: дає власну оцінку творчості П.Тичини; зіставляє специфіку розкриття творчості митця в різних видах мистецтва; шукає інформацію, використовуючи різні джерела. Вивчає напам'ять: 1 поезію (на вибір).		Павло Тичина «Ви знаєте, як липа шелестить...» Основне з життя і творчості поета. Трагізм його творчої долі. Найбільший модерніст 1920-х років. Звернення до «вічних» тем, мотивів, особливості віршування; потужне ліричне «Я» як символ нової людини; поєднання тенденцій символізму, неоромантизму, експресіонізму, імпресіонізму. Феномен «кларнетизму». Вітаїстичність як наскрізна оптимістична тональність, життєствердна настроєвість (зб. «Сонячні кларнети»).	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> створення хронологічної стрічки ранньої творчості П. Тичини («Сонячні кларнети»), виявлення «вітаїстичних» мотивів; участь у мультимедійному проєкті «Кларнети ніжності в поезії, в музиці та в малярстві»; написання вільного есе на тему «Що для мене означає внутрішня свобода митця?» / «Моя формула душевної стійкості»; читання поезій напам'ять;

Емоційно-ціннісна складова Розвиток естетичного смаку, культури образного бачення. Осмислення зв'язку внутрішньої свободи митця з його творчістю.		ТЛ: вітаїстичність, експресіонізм (повторення), кларнетизм. МЗ: експресіоністські твори в зарубіжній літературі (зарубіжна література). МК: творчість художників Малярські роботи П. Тичини, музика в його житті. Фільми «Кларнети ніжності», «Духовні співи Павла Тичини», «Павло Тичина. Я кличу тебе» (із циклу документальних фільмів «Гра долі») (2006; реж. Василь Вітер).	укладання добірки цитат про оптимізм, гармонію природи і людини; участь у дискусії «<i>Чи можна в сучасному світі зберегти творчий спокій і внутрішній баланс?</i>» / «<i>Чи виправдані вчинки Степана Радченка? Можливі варіанти його життєвої стратегії сьогодні?</i>»; створення словесного е-колажу «<i>Образи природи як символи душевної рівноваги в поезіях?</i>»;
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> знає творчу біографію, основні твори Є.Плужника; розповідає про поета, його трагічну долю; аналізує вірші; визначає спільне та відмінне в поезіях Є.Плужника і П.Тичини. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> уміє сприймати явища, події у зіставленні, порівнює їх; аналізує життєву ситуацію з позиції сучасника; аргументовано висловлює власну думку щодо цінності життя. Вивчає напам'ять: 1 поезію (на вибір). Емоційно-ціннісна складова Усвідомлення зовнішнього спокою, урівноваженості як ознак душевного стоїцизму, опірності неприйнятним життєвим обставинам.		Євген Плужник «Вчись у природи творчого спокою...» Один із провідних поетів «розстріляного відродження». Його творча біографія, трагічна доля. Сповідальність, ліричність, філософічність лірики. Урівноваженість душевного стану ліричного героя, мотив туги за минулістю краси, гармонією світу і людини, мить і вічність у чуттєвому вираженні. ТЛ: поглиблення поняття про ліричного героя. МЗ: Соловки – місце ув'язнення українських письменників (історія). МК: герметична поезія	участь у круглому столі «<i>Чи кожен може бути стоїком?</i>» / «<i>Чи залежать психологічні зміни в характері від життєвих викликів?</i>»; складання інтелект-мапи «<i>Символи в поезіях П. Тичини, Є. Плужника, М. Рильського?</i>»; модельовання інтерв'ю з героєм роману В. Підмогильного «<i>Місто</i>» («<i>Яким ти бачиш своє майбутнє?</i>»); написання листа Степанові Радченку від імені сучасника; створення мапи Києва 1920-х років з позначенням місць, де розвиваються події

		В. Свідзінського. Імпресіонізм в українському живописі 1920-х років (П. Нілус, Д. Бурлюк, М. Бурачек, О. Мурашко та ін.).	роману В. Підмогильного «Місто».
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> знає про групу і творчість «київських неокласиків», основне із творчої біографії М.Рильського; <i>читає</i> виразно й усвідомлено <i>аналізує</i> поезію; <i>визначає</i> основні ознаки індивідуального почерку, провідні мотиви і настрої; <i>пояснює</i> смислову і настроєву значущість деталей, образів. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> висловлює <i>власні думки</i> з приводу поетичної майстерності, філософічності й поетичного самовираження представників «п'ятірного грона неокласиків», зокрема М.Рильського; <i>знаходить</i> у творі образи й символи, пов'язані зі світом природи та людської діяльності, <i>розкриває</i> їхній зміст і роль у тексті; <i>розуміє</i> значення читання художньої літератури для духовного здоров'я людини. Вивчає напам'ять: 1 поезію (на вибір). Емоційно-ціннісна складова Розвиток відчуття естетики поетичного образу, урівноваженості й філософської самозаглибленості під час зіткнення з життєвими проблемами.		Максим Рильський «У теплі дні збирання винограду» Група «київських неокласиків». Їхнє творче кредо, орієнтація на традицію, класичну форму вірша. Різногранний творчий шлях М. Рильського, рання творчість. Філософічність, афористичність його лірики. Мотиви пошуків душевної рівноваги, краси в житті та в душі, вітаїзм, сповідальність, життєлюбство. Сонет «У теплі дні збирання винограду» – вишуканий зразок неокласичної інтимної лірики. Краса природи, краса людини та її почуттів. Звернення до античних образів. ТЛ: філософічність, сонет. МЗ: французька поезія і творчість «київських неокласиків» (зарубіжна література). МК: документальний фільм «Як на духу. Невідомий Максим Рильський» (2008; реж. Л. Харшан);	
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i>		Валер'ян Підмогильний «Місто» Життєвий шлях, трагічна загибель.	

знає творчу біографію письменника; <i>розуміє</i> вплив цивілізаційних процесів на людину, психологічну мотивацію вчинків Степана Радченка та інших персонажів, іронічність авторської оповіді; <i>характеризує</i> маргінальний образ українського інтелігента; <i>аналізує</i> світоглядну й психологічну еволюцію його характеру; <i>пояснює</i> роль жіночих образів у романі, значення терміну «урбаністичний роман». Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>висловлює</i> власну думку про способи самоствердження людини; <i>уміє встановлювати</i> причиново-наслідкові зв'язки між подіями в житті героїв твору; <i>аналізує</i> життєву ситуацію з позицій сьогодення. Емоційно-ціннісна складова Усвідомлення моральних, психологічних аспектів самоствердження людини.		Автор інтелектуально-психологічної прози, перекладач. Світові мотиви підкорення людиною міста, її самоствердження в ньому, інтерпретовані на національному матеріалі. Зображення «цілісної» людини: в єдності біологічного, духовного, соціального. Образ українського інтелігента Степана Радченка, вихідця із селян, еволюція його характеру, проблеми ствердження в міському середовищі. Морально-етичні колізії твору. Жіночі образи в ньому. ТЛ: урбаністичний роман. МЗ: розвиток українських міст у 1920-х роках (історія). МК: Роботи українських художників із зображенням Києва 1920-х років.	
---	--	--	--

Соціокультурна змістова лінія

Традиції й модерн у культурі й суспільстві. Публічний простір України. Культурне середовище – комфортне середовище?

Наскрізні лінії

1. Здоров'я і безпека.

Мінімізація ризиків повсякдення власними силами. Небезпеки літнього й зимового сезонів. Вплив продуктів харчування на здоров'я людини.

2. Громадянська відповідальність.

Ознаки зрілості громадянського суспільства. Гармонійні стосунки з друзями.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Екологічна відповідальність. Середовище життя як цінність. Екологічний рух в Україні й світі. Гармонійна взаємодія людини й природи. Екологічна просвіта.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Підприємливість у приказках народів світу. Підприємливість літературних героїв. Підприємливість, гідна наслідування.

Синтаксична норма

Мовний компонент

Знаннєва складова

Учень / учениця:

розуміє суть понять «синтаксична норма», «синтаксичне керування», «синтаксична помилка»;

усвідомлює важливість синтаксичних умінь для розвитку мислення й мовлення;

знає правила побудови складних речень.

Діяльнісна складова

Учень / учениця:

організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує);

виявляє порушення синтаксичних зв'язків;

уміє граматично правильно поєднувати слова в реченнях і словосполученнях;

аналізує в тексті й реченнях приклади порушення синтаксичної норми;

висловлює припущення про взаємозв'язок синтаксичної норми і чіткості, логічності, ясності тексту;

виявляє у реченнях порушення правил синтаксичного керування й узгодження;

пропонує правильні варіанти під час редагування тексту й речень.

Ціннісна складова

Учень / учениця демонструє:

здатність логічно мислити;

Синтаксична норма

Мовленнєва змістова лінія

Поняття «синтаксична норма», «синтаксичне керування», «синтаксична помилка».

Особливості структурування простих і складних речень.

Принципи редагування словосполучень і речень.

Використання речень при створенні усних і письмових текстів різних типів і видів мовлення.

Мовна змістова лінія

Поняття синтаксичної норми. Синтаксична помилка.

Складні випадки синтаксичного узгодження (УПА засвідчила; до міста Старий Самбір; у місті Чернівці).

Складні випадки і варіанти синтаксичного керування (відгук про роботу, радіти з перемоги і радіти перемозі; потреба в підручниках; не вживати заходів; не викликає довіри; враження від фільму; командувач військ; багатий на копалини і багатий

Види роботи (рекомендовані):

переказування текстів різних стилів;

висловлення власних вражень від перегляду цікавого фільму;

редагування текстів /речень;

формулювання цілей; *написання* есе;

складання речень з аббревіатурами;

діалогування на тему «Корисне дозвілля»;

колективне складання розповіді про уявну (віртуальну) мандрівку

Україною;

ускладнення простих речень порівняльними

зворотами і звертаннями;

складання особистої програми збереження

здорового довкілля;

висловлення захоплення красою природи в улюблену пору року;

<i>жсавий інтерес</i> до своєї мовної освіти, до прав людини і питань справедливості в суспільстві; <i>готовність</i> до навчання з метою покращення власної поведінки; <i>упевненість</i> у процесі захисту прав людини і її цінностей; <i>розуміння</i> зв'язку між засвоєнням синтаксичної норми і формуванням соціально важливих умінь і навичок. Емоційна складова <i>висловлює</i> адекватні почуття у процесі роботи і враження від результатів її; <i>відчуває</i> емоційне задоволення від спостереження за красою довкілля. Поведінкова складова <i>ініціює</i> нові види роботи; <i>ініціює</i> спілкування, обмін інформацією з однокласниками; <i>висловлює</i> пропозиції щодо вдосконалення граматичного ладу власного мовлення; <i>висловлює</i> пропозиції щодо активізації роботи на уроці; <i>демонструє</i> небайдужість, активність у розгляді питань теми.	<i>копалинами; близько десятої години; переміг завдяки вам; посіяла біля хати, за нашими розрахунками).</i> Уживання прийменників <i>в і на</i> з географічними назвами і просторовими іменниками (<i>відбувається в Україні, побувати в Німеччині; поглянути на Вкраїну; жити на Черкащині; піднятися на Еверест</i>). Словосполучення з прийменником <i>по</i> (<i>піти по гриби; по цей день; блукати по полю; триватиме з лютого по квітень; кожному по сувенірові; зауваження по суті тощо</i>). Словосполучення з прийменниками <i>в(у), при, за, із-за</i> (<i>посіяти у дощ; працювати в бібліотеці; росте при дорозі; за часів Мазепи; за активної підтримки</i>). Вживання похідних сполучників. Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка (<i>Він був активним учасником тих подій. Мій однокласник – директор школи. Перегляд вистави становить частину нашого плану на вихідний. Висіло багато картин; більшість громадян учора підтримали; більшість депутатів проголосувало; батько з сином</i>	<i>висловлення пропозиції</i> допомогти літній людині; <i>моделювання</i> речень, ускладнених звертаннями. <i>написання</i> запрошення друзів-іноземців на спортивний матч в Україні; <i>написання</i> розповіді «Зірки українського спорту»; <i>написання</i> листа друзів (подрузі) з іншої країни про спортивну подію у твоєму місті; <i>розроблення рекомендацій</i> щодо покрокового навантаження у заняттях спортом; <i>складання гасел</i> уболівальників на підтримку улюбленої команди; <i>складання</i> розповіді про можливості для занять спортом у вашому місті (селі); <i>висловлення</i> захоплення наполегливістю й досягненнями українських воїнів (паралімпійців); <i>виконання</i> проєкту «Синтаксичні непорозуміння».
---	---	--

		відвідали; виставка-продаж вразила). Пасивні конструкції з дієсловами на –ся. Синтаксичні конструкції з формою на -но, -то. Порядок слів у реченні. Односкладні й неповні речення. Прості ускладнені речення. Правила побудови складних речень. Логічні помилки в складних реченнях.	
Літературний компонент			
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> знає основні віхи життя письменника, його творчість; коментує зміст роману; визначає його жанрові особливості; характеризує образи; висловлює власне ставлення до основних проблем, порушених у творі. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> залежно від мети використовує різноманітні читацькі стратегії; займає активну громадянську позицію; здатний/здатна втілювати власні задуми в життя; виявляє активність, ініціативність як в особистому, так і суспільному житті; логічно та виразно висловлює власні думки, використовуючи навички критичного мислення. Емоційно-ціннісна складова Усвідомлення значення свободи для духовного розвитку, активної життєвої позиції як вияву європейськості.		Іван Багряний (І. Лозов'ягін) «Тигролови» Основні віхи життя й творчості митця, його громадянська позиція. «Тигролови» як український пригодницький роман. Проблема свободи й боротьби за визволення. Жанрові особливості (динаміка сюжету, неоромантичність та ін.). Вольовий характер Григорія Многогрішного. Родина Сірків, майор Медвин. Символіка роману, ідея перемоги добра над злом. Популярність твору в повоєнній Європі. Актуальність для нашого часу. ТЛ: пригодницький роман. МЗ: переселення українців до Сибіру, репресії в 1920–1930-ті роки (історія).	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> створення «паспорта» І. Багряного; продукування картки інформаційної «Тигролови» в 5-ти односкладних / складних безсполучникових / складнопідрядних одного типу реченнях»; модельовання схеми / кластера «Жанрові особливості роману І. Багряного «Тигролови»; створення інтелект-мапи «На перетині світів Григорія Многогрішного й Наталки Сірко»;

		МК: Художні фільми «Сад Гетсиманський» (1993); «Тигролови» (1994; реж. Р. Синько).	<i>написання есе на тему «Що для мене означає свобода?» / «Що означає бути вільним – у романі й у моєму житті?»;</i> <i>добір цитат та аналіз структури речень, що передають головну ідею роману;</i> <i>виразне читання уривків із тексту, які оприявлюють європейські цінності – гідність, волю, повагу до людини;</i> <i>створення візуалізації (плакат чи презентація) на тему «Мій код свободи»;</i> <i>участь у дискусії на тему «Що важливіше – свобода чи безпека?»;</i> <i>створення е-колажу: «Тигролови – вільні люди серед дикої природи»;</i> <i>модельовання асоціацій до слова «свобода» (з подальшим обґрунтуванням);</i> <i>розробка кейсів «Якби я був/-ла Григорієм Многогрішним...».</i>
--	--	--	--

Соціокультурна змістова лінія <i>Сім'я як джерело формування моральності. Міцні сімейні стосунки як родинна цінність. Дружба між людьми як цінність. Дружба справжня й несправжня. Гостинність як засіб об'єднання людей. Доброта, доброчинність, чуйність у ставленні до себе й до інших.</i> Наскрізнi лінії 1. Здоров'я і безпека. <i>Межі безпеки віртуального простору. Здоров'я набагато більше залежить від звичок і харчування, ніж від лікарського мистецтва. Небезпечні вчинки. Добрі й безглузді вчинки. Наслідки вчинку.</i> 2. Громадянська відповідальність. <i>Фан-клуби в Україні. Вияв громадянської активності в культурному і спортивному житті села (міста, країни). Відповідальність старшого й молодшого покоління одного перед одним. Обов'язок як моральна категорія.</i> 3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Переваги екологічних видів енергії. Екологічні заборони. Екологія і тривалість життя людини. Здорове довкілля – сенс життя. Безпека як цінність для людини й людства. Протистояння добра і зла. Ціннісне ставлення до життя. Пластиковий світ: загроза для природи і людей.</i> 4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Корисні звички й цінні риси підприємливої людини. Способи виходу з конфліктів. Ставлення до невдач. Репутація і значення її. Розуміння багатства і бідності.</i>			
Пунктуаційна норма			
Мовний компонент			
Знаннєва складова <i>Учень / учениця:</i> розуміє суть понять «пунктуаційна норма», «розділові знаки»; усвідомлює важливість пунктуаційної грамотності; називає правила поставлення розділових знаків. Діяльнісна складова <i>Учень / учениця:</i>		Пунктуаційна норма Мовленнєва змістова лінія Зміст понять «пунктуаційна норма», «розділові знаки», «пунктуаційна грамотність». Усне інтонсування речень з різними розділовими знаками.	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> <i>виразне читання текстів різних стилів, інтонсування їх відповідно до наявних розділових знаків; редагування тексту;</i>

<i>організовує свою діяльність</i> (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>помічає і виправляє</i> пунктуаційні помилки; <i>інтонує</i> текст відповідно до поставлених у ньому розділових знаків; <i>аналізує</i> в тексті розділові знаки; <i>пропонує</i> варіанти розділових знаків. Ціннісна складова <i>Учень / учениця демонструє:</i> <i>пунктуаційну грамотність;</i> <i>готовність</i> до навчання з метою покращення власної грамотності; <i>жвавий інтерес</i> до літературної мови; <i>розуміння зв'язку</i> між пунктуацією й інтонацією. Емоційна складова <i>Учень / учениця:</i> <i>виражає за допомогою інтонації</i> почуття й емоції під час читання й переказування тексту. Поведінкова складова <i>Учень / учениця:</i> <i>ініціює</i> дотримання у школі мовного режиму; <i>висловлює</i> пропозиції щодо поліпшення правописної грамотності; <i>демонструє</i> небайдужість, активність у розгляді питань теми.		Залежність змісту речень від розділових знаків. Мовна змістова лінія Пунктуаційна помилка. Тире між підметом і присудком у простому реченні. Розділові знаки у простих реченнях, ускладнених - звертаннями; - однорідними членами речення; - відокремленими означеннями, прикладками, обставинами; - вставними словами і реченнями. Кома в складному реченні. Крапка з комою у складному реченні. Двокрапка у складному реченні. Тире у складному реченні. Розділові знаки при прямій мові.	<i>записування</i> сприйнятого на слух тексту, поставлення розділових знаків; <i>переписування</i> речень і <i>розставлення</i> розділових знаків; <i>конструювання</i> речень; <i>використання</i> речень зі звертаннями з різною комунікативною метою; <i>написання</i> есе «Ця музика спонукає до думок»; «Читання робить нас кращими»; <i>діалогування</i> на тему «На добро відповідай добром, а на зло?», «Чому Ліна Костенко назвала страшними слова «дволикість», «дворушництво», «двозначність», «двомовність», «двоєдушність»?».
Літературний компонент			
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>розповідає</i> коротко про письменника, його творчість;		Григор Тютюнник «Три зозулі з поклоном»	<i>Види роботи (рекомендовані):</i>

<i>пригадує</i> його твори, вивчені в попередніх класах; <i>удосконалює</i> навички визначення теми твору, його жанру, провідної думки; <i>аналізує</i> образи, художні засоби, особливості композиції; <i>висловлює</i> власні роздуми про проблеми, порушені в новелі, і поведінку героїв. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>уміє виявляти</i> власні почуття й <i>поважати</i> почуття інших; <i>аналізує</i> проблемну ситуацію та знаходить шляхи її розв’язання; на основі отриманих відомостей <i>дає оцінку</i> героям; <i>веде діалог</i> із текстом (автором, героями). Емоційно-ціннісна складова Виховання краси почуттів, гуманних принципів у взаєминах між людьми. Усвідомлення високого сенсу почуття любові, уміння берегти її та цінувати.		Коротко про письменника і його творчість. «Вічна» тема «любовного трикутника» в новітній інтерпретації. Образ любові як втілення високої християнської цінності, яка вивищує людину над прагматичною буденністю, очищає її душу. Зміщення часових площин як художній засіб. Роль художньої деталі в розкритті характеру, ідеї. ТЛ: художня деталь. МЗ: твори Г. Тютюнника, вивчені в попередніх класах («Дивак», «Климко» та ін.), багатство мови його творів (українська мова). МК: художні фільми «Оддавали Катрю», «Скляне щастя», «Три плачі над Степаном», «Климко» (за творами Г. Тютюнника).	<i>створення</i> короткої хронологічної розвідки про життєвий і творчий шлях Григора Тютюнника; <i>продукування</i> діалогу з текстом: уявні репліки-відповіді авторові чи героям на питальні речення тексту новели; <i>участь</i> у дискусії на тему «Чи має любов право на жертву?»; <i>створення</i> «Дерева почуттів» (з використанням тільки речень із тире), які виникли в учнів під час прочитання тексту новели; <i>написання</i> листа до себе майбутнього (на 10 років уперед) з використанням різних типів складних речень на тему «Що я зрозумів / зрозуміла про кохання?» <i>створення</i> ілюстрацій до окремих сцен новели; <i>аналіз</i> розділових знаків в уривках, що найбільше запам’яталися; <i>читання</i> діалогів, що відображають проблемні моменти тексту новели; <i>створення</i> флеш-карток з першою частиною безсполучникового складного
--	--	--	---

			речення, що завершується двокрапкою і відповідною другою частиною.
--	--	--	--

Соціокультурна змістова лінія

Що більше світла і добра в житті – то краще. Робіть добрі справи – і світ довкола вас стане добрішим. Всі успіхи починаються із самодисципліни. Добра слава і ганьба. Доброму добра пам'ять. Професійна мораль. Моральні чесноти українців.

Наскрізні лінії

1. Здоров'я і безпека.

Бадьорий і веселий настрій – найдієвіші ліки для фізичного здоров'я. Здоров'я переважає всі життєві блага. Здоров'я – перша сходинка до щастя (Сократ). Природа – найкращий лікар. Заборона й несприйняття насилля, мародерства, обману, святотатства. Небезпека скасування моральних заборон. Розумні потреби. Аморальні стилі поведінки (демагогія, бюрократизм, міщанство, відчуження).

2. Громадянська відповідальність.

Бути людиною — це відчувати свою відповідальність (А. Сент-Екзюпері). Правильний розподіл часу. Критичне ставлення до переконань. Бережне ставлення до культурного спадку.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Перший обов'язок того, хто хоче бути здоровим, — очистити навколо себе повітря (Р. Роллан).

Вияви гуманності у ставленні до всього живого. Бережне ставлення до культурного спадку. Екологічно чистий транспорт в Україні.

4. Підприємливість і фінансова грамотність

Без довіри бізнес не розвивається. Поразки в бізнесі мають загартувати і спонукати мислити й навчатися. Гарні стосунки з людьми – запорука успіху.

Визнання права власності й повага до нього. Ініціативність як здатність людини самотійно започаткувати свою справу. Майстри своєї справи.

Стилістична норма

Мовний компонент

Знання складова Учень / учениця: розуміє суть понять «стиль», «стилістична норма», «стилістична помилка»; розрізняє стилістичне забарвлення лексичних і словотворчих засобів мови;		Стилістична норма Мовленнєва змістова лінія Зміст понять «стиль», «стилістична норма», «стилістичне	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> <i>редагування текстів різних стилів;</i>
--	--	--	--

<i>знаходить</i> у тексті стилістично забарвлені морфологічні засоби, варіанти граматичних форм; <i>розрізняє</i> відтінки значень простих речень; <i>знаходить</i> у реченні стилістично забарвлені засоби простого і складного речення; <i>усвідомлює</i> важливість стилістичних умінь; <i>називає</i> види стилів і розрізняє їх. Діяльнісна складова <i>Учень / учениця:</i> <i>організовує</i> свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>визначає</i> доречність використання в тексті стилістично забарвлених лексичних і фразеологічних засобів; <i>здійснює</i> синонімічну заміну з метою увиразнення стилю; <i>проводить</i> заміну стилістично нейтральних мовних засобів стилістично забарвленими і навпаки; <i>виявляє</i> порушення стилістичної норми; <i>уміє</i> редагувати текст; <i>виявляє</i> у тексті стильові ознаки; <i>порівнює</i> тексти різних стилів. Ціннісна складова <i>Учень / учениця демонструє:</i> <i>вміння</i> обирати мовно-виражальні засоби залежно від мети й ситуації спілкування; <i>готовність</i> до навчання з метою покращення власного мовлення; <i>жвавий інтерес</i> до граматичного багатства української мови. Емоційна складова		забарвлення», «стилістичне вміння». Види стилів української мови. Мовно-виражальні засоби в контексті мети й ситуації спілкування. Стилістичний експеримент. Мовна змістова лінія Стилістична помилка. Стильове використання багатозначних слів і омонімів, синонімів, антонімів і паронімів. Стильові особливості слів іншомовного походження. Стильове забарвлення лексики. Книжна й розмовна лексика. Оцінна лексика. Стильова роль неологізмів і застарілої лексики. Стильове забарвлення фразеологізмів. Виразальні можливості фразеологізмів. Стильові особливості засобів словотвору. Стильові особливості частин мови. Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у різних стилях.	<i>уточнення</i> значень слів і сфери вживання їх; <i>розрізнення</i> близьких за значенням слів; <i>стилістичний експеримент</i>; <i>вибирання</i> з лексичного запасу або зі словника найбільш влучного для висловлення власної думки; <i>складання речень</i> з поданими синонімами; <i>визначення</i> стильового забарвлення словотворчих засобів; <i>розрізнення</i> відтінків значень простих речень; <i>розрізнення</i> синонімічних речень; <i>складання</i> текстів певного стилю; <i>визначення</i> стильової ролі мовних одиниць у текстах.
--	--	---	--

<i>Учень / учениця:</i> висловлює адекватні почуття, відтворені автором у тексті. Поведінкова складова <i>Учень / учениця:</i> демонструє небайдужість, активність у розгляді питань теми, відповідальність за мовні вчинки.			
Літературний компонент			
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> розуміє зв'язок літературного явища «шістдесятництва» з дисидентським рухом; з'ясовує зв'язок світогляду митця із творчістю; називає поетів-«шістдесятників»; загально характеризує їхню творчість; розповідає про В.Симоненка; пригадує його твори, вивчені раніше; аналізує стильові особливості поезій; визначає й уміє прокоментувати основні мотиви; дискутує про патріотичні, громадянські мотиви, порушені у творах. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> формує власну думку про порушені у творах мотиви, проблеми; виробляє життєву позицію, уміння її відстоювати; усвідомлює значення самоствердження людини в сучасному світі; розвиває навички аргументовано, толерантно вести дискусію. Емоційно-ціннісна складова Формування національної свідомості громадянина України, формування себе як самодостатньої особистості.		Василь Симоненко «Задивляюсь у твої зіниці...», «Я...» Коротко про митця («витязь молодії української поезії»). Традиційність його лірики. Образ України, громадянський вибір поета («Задивляюсь у твої зіниці...»). Мотив самоствердження людини у складному сучасному світі, її самодостатність і самоцінність («Я...»). Інтимна лірика В. Симоненка («Ну, скажи, хіба не фантастично...», «Ікс плюс ігрек»). Роздуми над поезією митця та її мотивами. ТЛ: віршові розміри (повторення). МЗ: Україна 1960-х років (історія). МК: документальний фільм «Дисиденти». «Пробудження» І.Марчука, «Блискавка» В.Зарецького.	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> створення інтерактивної карти / схеми з іменами поетів-шістдесятників, ключовими темами їхньої творчості, короткою характеристикою стилю; добір цитат, які виражають громадянські мотиви (В. Симоненко «Задивляюсь у твої зіниці...», «Я...»); продукування порівняльних таблиць на теми: «Мотиви та стиль В. Симоненка й М. Вінграновського» / «Образність О. Забужко та С. Жадана»; створення письмового аналітичного звіту на тему «Засоби поетичної мови під мікроскопом»;

Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> розповідає коротко про митця; виокремлює і пояснює засоби поетичної мови; відшуковує образну деталь, пояснює її роль; висловлює власне ставлення до розглянутої поезії. Вивчає напам'ять: 1 поезію поета-«шістдесятника» (на вибір). Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> сприймає і розуміє естетику образного слова, його значення для розвитку естетичного смаку; <i>уміє</i> емоційно й поетично виражати думки. Емоційно-ціннісна складова Усвідомлення специфіки ліричного самовираження творчою особистістю, великого значення почуття любові в житті людини. Розвиток асоціативного мислення.		Микола Вінграновський «У синьому небі я висіяв ліс» Коротко про поета, прозаїка, кіномитця. Учень О.Довженка. Вселюдські, національні мотиви крізь призму «інтимного самозосередження». Інтимна лірика зб. «Цю жінку я люблю». Поезія про «вічну», одну-єдину любов, яка перемагає труднощі, долає час і простір. Глибокі любовні переживання ліричного героя, передані образною символікою, символічною кольористикою (синім кольором). Думки й відчуття, навіяні цим віршем. МК: художній фільм «Повість полум'яних літ» (1961, реж. О.Довженко), у якому М.Вінграновський зіграв роль рядового Івана Орлюка. Сонети Ф.Петрарки.	складання хронологічної стрічки «Від шістдесятництва до постмодернізму»; читання поезій напам'ять; участь у дискусії на тему «Чи можливий сьогодні новий шістдесятницький рух?»; продукування короткого (5-7 речень) відгуку в публіцистичному стилі на одну з поезій («Музика, очерет...» або «ShevchenkoisOK»), використовуючи ключові літературознавчі поняття; участь у дебатах на тему «Масова чи елітарна література?»; опрацювання різних пошукових систем для отримання інформації на тему «Погляди О. Забужко / С. Жадана на місце літератури в сучасному світі»; створення діалогів уявної зустрічі В. Симоненка, М. Вінграновського, С. Жадана та Ю. Андруховича; продукування хайку про Україну (з опорою на поезії В. Симоненка, С. Жадана);
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> характеризує історико-культурну ситуацію в Україні наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.; називає імена сучасних письменників, їхні твори; ілюструє стильове розмаїття, пошук авторами нових тем і форм їх розкриття; обґрунтовує появу нового літературного покоління, спільні		СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА Історико-культурна ситуація наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. (на шляху до нового відродження). З'ява нового літературного покоління. Найвагоміші здобутки	

риси й творчу індивідуальність митців; <i>розуміє</i> значення поняття «постмодернізм»; <i>аналізує</i> визначені для текстуального вивчення поезії, прозові твори; <i>розуміє</i> значення понять «елітарна» і «масова» літератури. Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>розрізняє</i> масову й елітарну літературу; <i>працює</i> в різних пошукових системах для отримання потрібної інформації; <i>використовує</i> різноманітні читацькі стратегії; <i>обстоює</i> можливість перекладу українською мовою будь-якого тексту. Емоційно-ціннісна складова Усвідомлення того, що мистецтво є засобом саморозкриття особистості; формування сучасного погляду на світ, людину в ньому.	сучасної літератури. Стильове розмаїття, експериментаторство, пошуки нових форм і тем. Література елітарна, вишукана, високохудожня. Література масова, популярна (її інтенсивний розвиток). Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 1990-х років, його риси. Поезія: О.Забужко («Рядок з автобіографії»), С.Жадан («Музика, очерет...»); Проза, есеїстика: Ю.Андрухович («ShevchenkoisOK»). ТЛ: постмодернізм; література елітарна, масова. МЗ: навички ІТ (інформатика). МК: музика сучасних композиторів на слова сучасних поетів	<i>створення</i> малюнка чи колажу до одного з віршів («Я...» В.Симоненка або «Рядок з автобіографії» О.Забужко); <i>участь</i> у круглому столі «Поезія й музика»; <i>створення</i> інтелект-мапи «Асоціативна карта сучасної української літератури»; <i>участь</i> у груповому проєкті «Літературна естафета» (коротке повідомлення про одного з авторів із цитатою, що виражає його світогляд).
--	--	---

Соціокультурна змістова лінія

Скарби, що визначають сенс життя. Сьогодення нашої країни. Духовні цінності. Соціальне піклування (піклування одне про одного, про родину, про людей похилого віку...). Нове в культурі мого народу. Наслідування чи ігнорування традицій. Культурні запозичення. Як не відігратися свого.

Наскрізні лінії

1. Здоров'я і безпека.

Відпочинок і спокій – найкращі ліки. Рухайся більше – проживеш довше. Гімнастика – цілюща частина медицини. Позитивні думки і неконфліктна поведінка – запорука здоров'я. Взаємозв'язок мовної практики і здоров'я людини. Мова і безпека країни.

2. Громадянська відповідальність.

Міра відповідальності формує патріотизм. Роль кожного громадянина у відродженні традицій і зміцненні державності. Роль кожного громадянина у процесі розвитку державної мови. Мовні обов'язки громадянина України. Моя мова - моя фортеця. Відповідальність за долю мови.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Екологічна відповідальність - обов'язок кожного. Чи можуть новітні технології врятувати довкілля? Рациональне використання природних ресурсів. Переваги велосипеда як екологічно чистого виду транспорту. облаштування парків, алей, набережних. Благоустрій прибудинкових територій. Національні архітектурні традиції.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Фінансова грамотність як навичка XXI століття. Мої фінансові рішення: успіхи і помилки. Фінансові шахрайства: як не потрапити в пастку? Чому важливо планувати витрати?

Практична риторика

Мовний компонент

Знання складова Учень / учениця:		Практична риторика	Види роботи (рекомендовані):
розуміє суть слів і понять «мовленнєвий жанр», «привітання», «представлення», «пояснення», «інструкція», «повідомлення», «похвала», «осуд», «рецензія», «характеристика», «вибачення»; усвідомлює важливість володіння жанровим багатством;		Мовленнєва змістова лінія Ситуація спілкування. Зміст поняття «мовленнєвий жанр». Усне й письмове створення та аналіз текстів різних жанрів.	збирання необхідної інформації й допоміжного матеріалу для написання текстів різних жанрів; написання текстів різних жанрів;
Діяльнісна складова Учень / учениця: організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); уміє користуватися жанрами у різних ситуаціях спілкування; аналізує тексти рецензій, привітань, характеристик тощо; використовує у практиці мовлення мовленнєві жанри; складає оригінальні тексти привітань, рецензій, пояснень тощо;		Мовна змістова лінія Інформаційні жанри (представлення, пояснення, інструкція, повідомлення) Діалогічні жанри (бесіда, телефонна розмова, листування). Оцінювальні жанри (похвала, осуд, рецензія, характеристика). Етикетні жанри (привітання, вибачення).	удосконалення підготовлених текстів; підготовка і виголошення промов; аналіз і самоаналіз навчальної та комунікативної діяльності;
Ціннісна складова Учень / учениця демонструє: готовність до спілкування, налагодження стосунків;			створення мініпромови (1–2 хв.) на задану тему: «Чому важливо читати книжки?», «Моя формула успіху», «Хто має нести відповідальність за добробут батьків?», «Чому важливо

<i>готовність до навчання з метою покращення власної поведінки;</i> <i>живий інтерес до навчальних тем;</i> <i>розуміння зв'язку між вивченням риторики і формуванням соціально важливих умінь і навичок;</i> <i>впевненість у процесі виголошення підготовлених текстів.</i> Емоційна складова <i>Учень / учениця:</i> <i>висловлює адекватні почуття і враження від результатів роботи.</i> Поведінкова складова <i>Учень / учениця:</i> <i>ініціює проведення рольових ігор із застосуванням мовленнєвих жанрів;</i> <i>демонструє небайдужість, активність у розгляді питань теми.</i>			<i>вміти робити висновки з помилок?»;</i> <i>продукування пам'ятки на тему «Десять порад для вдалого виступу»;</i> <i>участь у риторичних батлах на тему «Коли слід починати турбуватися про своє здоров'я?» / «Що означає підприємницька спритність?».</i>
Літературний компонент			
Предметні компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>знає основне з творчої біографії письменниці, її роль в історії «шістдесятництва»;</i> <i>розуміє значення підтексту в умовах ідеологічного контролю над мистецтвом;</i> <i>характеризує образну природу поетичного твору;</i> <i>аналізує засоби художнього вираження, які визначають високу естетичну вартість.</i> Ключові компетентності <i>Учень / учениця:</i> <i>осмислює естетичну вартість художнього твору;</i> <i>формує уявлення про прекрасне як чинник гармонізації власного внутрішнього світу;</i> <i>висловлює міркування, проводячи</i>		Ліна Костенко «Страшні слова, коли вони мовчать...» Творчий шлях. Особливості індивідуального стилю (філософічність, історизм мислення, традиційність, інтелектуалізм, публіцистичність). «Страшні слова, коли вони мовчать» – ліричні роздуми про значення слова в житті людини, суть мистецтва, його роль у суспільстві.	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> <i>підготовка й виголошення усного повідомлення «Основні віхи творчої біографії Ліни Костенко»;</i> <i>проведення мінідослідження «Ліна Костенко та шістдесятники»;</i> <i>укладання словникових статей «підтекст», «метафора», «символ»,</i>

аналогії із сучасним життям. Емоційно-ціннісна складова Формування естетичного смаку, виховання відповідальності за вчинки, усвідомлення права на власний моральний вибір. Розвиток духовних якостей.		МК: музика З. Слободян, О. Богомолець на слова Л. Костенко.	«страшні слова» до літературознавчого словника ; створення колажу або добір візуальних образів, що передають головну ідею вірша Л. Костенко «Страшні слова, коли вони мовчать...»; аналіз художніх засобів поетичного тексту; участь у дискусії на тему «Чи можуть слова змінювати світ?»; участь у навчальній симуляції з усного діалогуювання на тему «Поет і цензор»; написання есе з подальшим його виголошенням у класі на тему «Що я відчув/ла, читаючи цей вірш?»; участь у круглому столі «Слова, які ранять. Слова, які лікують»; створення відеоролика «Що означає для мене СЛОВО?».
Соціокультурна змістова лінія <i>Краса довкілля. Красиві вчинки і стосунки. Мозаїка української душі (миролюбність, сміливість, волелюбність, духовність, образність сприйняття, романтичність, сердечність, кмітливість, життєрадісність тощо).</i> Наскрізні лінії 1. Здоров'я і безпека.			

Повага до себе і свого здоров'я.

2. Громадянська відповідальність.

Повага до родини. Відповідальність за добробут батьків.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Українські звичаї на сторожі безпеки.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Підприємницька спритність. Пунктуальність як риса підприємця. Уміння робити висновки з помилок.

ТВІР ЗА ВИБОРОМ

(відповідно до програми)

Повторення в кінці року